

ВИХОДИТЬ З 5 ГРУДНЯ 1939 РОКУ

Молодий комунар

№41(4174)

СУБОТА • 19 ЖОВТНЯ

Ціна 40 коп. [передплатою — 12 коп.]

ІНФОРМАЦІЙНО — ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ ТИЖНЕВИК

'91

ВИБИРАЙТЕ, ВЖЕ Є ВИБІР!

Не знаю як ви, шановні читачі, але я з незвичністю і якоюсь навіть непевністю ставлюся до виборів Президента України. Скільки живу — такого не було. Навіть не задумувався, чи потрібний він взагалі. Тепер не те що кажуть нам депутати, а життя саме, як бачимо, показує — потрібен. Наш, свій, не ставленик, а справді народний обранець.

Вибори фактично почалися. Кандидатів у кандидати — більше ніж досить. Однак найбільший успіх, певно, матимуть ті, хто першим набрав 100 тисяч підписів на свою підтримку і кого зареєстрували кандидатом на посаду Президента України. І ось названо перших претендентів. Минулого тижня Голові Верховної Ради Л.М. Кравчуку і голові Львівської обласної Ради народних депутатів В.М. Чорноволу в Центральній виборчій

комісії по виборах Президента України вручили посвідчення кандидатів на посаду Президента України.

Нашому фотокореспонденту саме в той час вдалося сфотографувати кандидатів, котрі постійно знаходяться у людському вирі. Самі бачите зі знімків, як їм задають найрізноманітніші запитання. Що залишається нам з вами? Визначитися, ознайомившись з програмами кандидатів, кому віддати свій голос.

Адже наша доля в майбутньому багато в чому залежатиме від того, хто стане Президентом України.

В. ГРИБ /фото/.
Ю. ЯРОВИЙ.

ПРАПОРИЗАЦІЯ

Хто міг ще місяців два тому уявити синьо-жовтий прапор над районною чи сільською Радою, на нашій Кіровоградщині? Та ніколи!

Зате сьогодні, коли той "красильний" прапор піднято вже й над Верховною Радою, чиновники місцевих Рад заворушилися, почали розшукувати "так званих" демократів та просити в них прапора для того, щоб почепити його поряд з червоно-лазуревим. Ясно, що сьогоднішні керівники Рад, які блискуче пересіли у державні крісла з партійних, не збираються роз'яснювати людям значення й суть національної символіки, а роблять це так, ніби хочуть сказати: "Ну, почепили це один прапор, що від того змінилося?"

Там, де є більш-менш міцні структури демократичних організацій, місцевій владі не вдається тихенько піднімати національний прапор. Там це робиться урочисто. А от у Новомиргороді не звикли прислухатися до думки новостворених партій. Голова районної Ради В.Давидяк, в недавньому минулому перший секретар райкому КПУ і голова осередку УРП В.Довгаль, спільної мови не знаходять. Валентина подала у райвиконком заяву на підняття прапора, але коли на сесії обговорювалося це питання, голова районної Ради поставив на голосування факт її присутності. Голосували кілька разів, і голова осередку змушена була покинути зал.

І прапор, звичайно, підняли тихо, щоб не привертати увагу людей. Зійшлися на площу чоловік 50-70, працівники організацій, які знаходяться в центрі міста, райвузол зв'язу включив "Ой, у вишневому садочку..." (Новомиргородський гімн, як сумно жартували люди). Кажуть, що і в організації ті подзвонили і попросили "забезпечити людей", як у старі "добрі" часи. Багато з тих, хто прийшов на площу, навіть не знали, що означають ті кольори і яка історія національного прапора.

А щодо того, яка різниця який прапор, то дійсно, прапор — не чарівна паличка, за допомогою якої можна наповнити полиці магазинів, але це символ державності. А що таке власна державність ми не знаємо. І все-таки за столом переговорів Л.Кравчука з американськими бізнесменами — американський і український прапорці. Реальні ж результати державності так швидко не з'являються. То що ж, поки ми трохи економічно станемо на ноги, може, почепити замість прапора палицю ковбаси, чи такі дефіцитні труси з іцкарпетками?

С.ОРЕЛ.

м.Новомиргород

МЕССЕРШМІДТИ ЛЕТАТЬ!

Або Чорнобиль знову гримнув. Або на заводі якось аварія. Або воду потруїли — а що, хіба в нас довго?

Так чи приблизно так думали кіровоградці, коли 16 жовтня вранці на все місто завилася гучна занудлива сирена. Вона, може, не так нажахала тих, хто був надворі, як людей, котрі в цей час знаходилися в приміщенні біля радіопередача з Кисеа, в якій вельми приємний з голосу ка-надійський пан закликав українців проголосувати на референдумі за самостійну державу. Після шарудіння й здуреного шепоту в ефір вирвався далеко не такий приємний баритон, що негарною російською і не-правильною українською закликав громадян до спокою — це, мовляв, обласний штаб цивільної оборони перевіряє сигнал оповіщення всіх. Це звернення прозвучало у тоні, яким хлопці з американських відділів велять під дулом: "Руки за голову й лицем до стіни!"

Переляк слухачів, однак, був, тут же відшкодований. Цей штаб ЦО закінчив свої тренування, як умікнений каналець у разі позитивних наслідків референдуму пообіцяв українській державі діаспорську поміч, через 7 років — рієні, європейських країн, а ще через рік два по тому — і північноамериканських. Можна було перевести дух і пошпитатися вже сьогоднішніми нашими досягненнями: у жодній країні світу, зачувши сигнал тривоги, не кинулися б до паних: "Гроші міняють!", а ми й на таке здатні.

Наш кор.

ВИРІШИЛИ НЕ ЧИТАТИ

газет в школах Кіровограда. Як не прикро, але деякі педагогічні колективи шкіл і профтехучилищ не вважають за доцільне передплатити навіть відомі видання, не кажучи вже й про молодіжні. Про це ми говоримо з начальником міського агентства "Союздруку" В.Г. Степаненко.

— Валентин Григорівно, як проходить передплата?

— Цього року ситуація з передплатою склалася напружена. Підвищення цін далось взнаки. На сьогодні нам не вдалося досягнути навіть половини минулорічного рівня. Дуже прикро, що не передплатують газет і журналів у школах, хоч би по одному примірнику придбали. Апатія жальна, але ж читати щось треба. Якщо немає нових підручників з історії, то єдиним джерелом інформації для уроків з цього курсу можуть бути лише засоби масової інформації. Педагогам потрібні й молодіжні видання, які повідомляють про життя та інтереси їх вихованців.

Чи існують які-небудь форми захоплення

для організаторів передпла-

ти? — Безумовно. Якщо ви організували передплату 50-70 примірників, скажімо, "Молодого комуніста", то отримаєте право придбати дефіцитні передплатні видання. Цього року ми маємо збірники творів М. давництва "Правда": А. Болконський, 4 томи; М. Рід, 6 томів; М. С. 6 томів; 8 томів; Е. С. 6 томів. Додатково буде видано збірник творів /ціна чотирьох томів у нас є 40 крб./ Також у нас є збірники творів до літературного додатку до журналу "Огонек": А. Ко-нан Дойль, 12 томів; Ф. Скотт Фіцджеральд, 5 томів; В. Ходасевич, 3 томи; Бібліотека гумору та сатири, 4 томи. Таким чином, я вважаю, що є сенс займатися передплатою.

Отже, і школа, і громадські розповсюджувачі можуть придбати собі ці книги?

— При умові, що в них передплатуватимуть газети і журнали. Ми, до речі, притримуюмо для них сто абонементів на художню літературу.

Є. ШЕПІТЬКО.

ВЧИТИСЯ, ІЩЕ РАЗ ВЧИТИСЯ?

Дозвілля ульянівських школярів останнім часом проводять на току. Після скорочених уроків учні першої школи допомагають бурякорядгоспу, другої — колгоспу імені Орджонікідзе, третьої — колгоспникам сусіднього господарства імені Щорса. Компенсація за так би мовити, часові збитки буде після завершення всіх робіт. На зароблені гроші, що перераховуватимуть все-таки школам,

організуватимуться екскурсії, турпоїздки, інші заходи.

(Наш кор.)

ЛЕБЕДИНА ПІСНЯ У РАЙКОМІ

В Ульяновці не довго міркували над використанням частини майна колишньої КІПСР—КПУ. В райвиконкомі було прийнято рішення не перетворювати приміщення райкому партії в будинок приватів, а передати його дитячий музичний

ЗНАЙ НАШИХ!

У період становлення спілки новелісти невеликі завдання перед сільськими комсомольськими організаціями. В останньому соціальному захист прав молоді, організації її дозволити. Організації, які цим займаються всерйоз, сьогодні не розводять руками, а продовжують працювати.

Приміром, добримі справами славиться і комсомольська організація колгоспу

імені Суворова Устинівського району. Деякий час там панувало затишся — не було справжнього лідера молоді. Та після того, як очолила Наталія Груєнко, з'явилися перші результати. Минулої неділі, наприклад, на сільському стадіоні, який довший час був забутим, кипіла напружена робота. Молоді трудівники, школярі Степанівської неповної школи готували його до про-

ведення міолодіжного свята та розіграшу традиційного кубка райкому комсомолу з футболу. Зранку на стадіоні мандували жителів, незалежно від віку, гучна приємна музика. Там працював буфет, розігрувалися сільськогосподарська лотерея. Дехто навіть став власником малого поросяти, півнів, пеляти.

Цікаво проходило і футбольний турнір. Володарем кубка райкому комсомолу цього разу стали гості турніру — чехо-

словацькі будівельники Криворізького гірничозбагачувального комбінату окислених руд. Друге місце посіла команда радгоспу "Устинівський", третє — футболисти колгоспу імені Кірова. До речі, ця команда наймолодша.

Кращі гравці організатори свята отримали призи і багато жартівливих вітань.

Л.БУГАЙЦОВА,
перший секретар
Устинівського райкому комсомолу.

ОТАМАН ЗНИК. ХАЙ ЖИВЕ ОТАМАН

У Києві в день свята Св. Покрови 14 жовтня відбулася Велика козацька рада України, на якій гетьманом України було обрано народного депутата України, кандидата у президенти України Вячеслава Максимовича Чорновола. За козацьким звичаєм гетьман України прийняв присягу і його було висвячено у Покровському соборі Української

автокефальної православної церкви на Подолі. Канцелярія Буго-Гардівської паланки /козацького товариства в Кіровограді/ скликає 24 жовтня Козацьку Раду, на яку запрошуються всі перерестроєні козаки і бажаючі поповнити козацькі лави.

Канцелярія Буго-Гардівської паланки з глибоким сумом сповіщає,

що передчасно і безслідно зник її колишній отаман В.О. Загацький, і висловлює глибоке співчуття всім членам і організаціям, яким він заборгував кілька тисяч карбованців.

Всім, хто вже знає місцезнаходження Загацького, потерпілі будуть дуже вдячні.

А. АВДЄСВ.

"УКРАЇНУ" З МОЛОТКА

Про депутатський запит з приводу продажу готелю "Україна"

РІШЕННЯ

восьмої сесії Кіровоградської міської Ради народних депутатів двадцять першого скликання.

Заслухавши інформацію начальника обласного управління житлово-комунального господарства Г.І.Книшова з приводу продажу частини будівлі готелю "Україна" та висновки постійних комісій по цьому питанню, міська Рада народних депутатів вважає, що об'єкт житлокомунуправління і об'єднання готельного господарства грубо порушили Постанову Верховної Ради УРСР від 29 листопада 1990 року про встановлення мораторію на зміну форм власності.

Без відома та згоди міськвиконкому і Ради, товариство з обмеженою відповідальністю "Союз", засновниками якого є юридичні особи та окремі громадяни, продано старий корпус готелю "Україна" залишковою вартістю 207 тис. крб.

Сесія відзначає, що це стало можливим у результаті недостатнього контролю за виконанням законодавства України з боку обласного управління та органів прокуратури. До цього часу більшість підприємств та товариств, заснованих обласним виконкомом та його управлінням, відділами діють не зареєстрованими у відповідності з чинним законодавством. Депутати Ради володіють і іншими фактами порушень мораторію про зміну форм власності.

Міська Рада народних депутатів

вирішила:

1. Визнати дії начальника обласного управління житлово-комунального господарства Г.І.Книшова, такими, що грубо порушують Постанову Верховної Ради УРСР від 29 листопада 1990 року про встановлення мораторію до змін форм власності.

2. Висловити недовіру Книшову Г.І. та винести це питання на розгляд позачергової сесії обласної Ради народних депутатів 18 жовтня ц.р.

3. Звернутися до прокуратури області з проханням вжити невідкладних заходів прокурорського реагування до фактів зміни форм власності, укладених всупереч встановленого мораторію.

4. Зваживши на те, що органи прокуратури, розташовані на території міста не забезпечують належного нагляду за дотриманням законодавства, звернутись до прокуратури України з проханням ліквідувати прокуратури Ленінського та Кіровського районів та створити на їх базі єдину повноцінну прокуратуру міста.

5. Враховуючи, що т.Сич П.М. не проінформував міськвиконком та Раду про продаж готелю "Україна", вважати недовільним перебування його на посаді начальника об'єднання готельного господарства.

КОМЕНТАР РЕДАКЦІЇ: Власне, "МК" поки що утримується від детальних коментарів сен-

саційного рішення міської Ради, яке відразу ж зацікавило засоби масової інформації. Навіть не стільки рішення, як "товариство" з обмеженою відповідальністю "Союз", що скуповує потихеньку власність міста. Нам вдалося з'ясувати деякі біографічні дані цього товариства. Навіщо його засновників та їх сумішні внески у бюджет "Союзу":

1. Об'єднаний авіазагін м.Кіровограда — 50 тис.крб.
2. Колгосп ім.Куйбишева, Новомиргородський район — 50 тис.крб.
3. Облвиконком — 250 тис.крб.
4. Облуправління Житлоспецбанку — 50 тис.крб.
5. Колгосп ім.40-річчя Жовтня, Бобринецький район — 50 тис.крб.
6. Консервний завод колгоспу "Ленінським шляхом", Олександрійський район — 50 тис.крб.
7. Обласне об'єднання "Кіровоград-колгоспздравниця" — 50 тис.крб.
8. Обласний комітет агропромислових

формувань — 250 тис.крб.
9. Кіровоградський міськвиконком — 100 тис.крб.
10. Самсонов А.П. — 1 тис.крб.
11. Панченко С.С. — 1 тис.крб.
12. Акціонерне товариство "Союз", м.Москва — 100 тис.крб.
Зареєстроване рішення виконкому Рад народних депутатів м.Кіровограда 10 липня 1991 року за ном.ним 353.

у Києві демонтується пам'ятник на честь Великої Жовтневої революції, що стоїть в центрі міста. Руїнувати 3000-тонний монумент доручено тим же спеціалістам, котрі його і встановлювали. Це не іронія долі, а продуманий захід. — інші фахівці через незнання "секретів" пам'ятника морочилися б з ним значно довше. Скористатися вибухівкою небезпечно — поряд житлові будинки й метро. Будівельники зізналися, що виконують це завдання з пригніченим настроєм.

Анонімний співробітник КДБ СРСР розкрив один із секретів свого могутнього відомства. Виявляється, телефонні розмови рядових громадян підслуховують виключно жінки, котрі й через кілька років можуть упізнати колись почутий голос. Дискваліфікуються ці спеціалістки через 10-15 років — настає погіршення слуху.

Двоє солдатів, що потрапили на гауптвахту, написали в одну з московських газет листа: "Зараз модно обмінюватися із зарубіжними країнами делегаціями, учнями тощо. Ми пропонуємо обмінятися з якоюсь капіталістичною країною арештованими".

Обласна друкарня м.Архангельська випускає листівки з порадами, як пережити голодну й холодну зиму, які гриби, ягоди, корінці можна використати як харч. Підготовлені ці інструкції за матеріалами газети "Полярна правда" за 1942 рік.

Серед сотні кандидатів у претенденти на президентський пост України — один незрячий, одна жінка, котра ніде не працює й живе на утриманні батьків, і один чоловік, котрому виповнилося вже 85 років.

І знову митингують...

18 жовтня, у п'ятницю, з нагоди чергового засідання обласної будівки Рад в Кіровограді знову зібрався пікет. Одні вимагають відставки обласних і ре-спубліканських депутатів, що підтримували ТКЧП, інші закликають не допускати розправи над депутатами без суду. Треті просять городян допомогти селу у заготівлі овочів. Подробиці в наступному номері.

Наш кор.

ПОСТРІЛ У КРАЇНІ ДУРНІВ

На Ваганьковському кладовищі в Москві було чотири дорогих мені могили. Володимира Висоцького. Олега Дала. Андрія Мironova. Юрія Багатириова. Тепер їх стало п'ять. Після поховання Ігоря Талькова...

Він довго йшов до свого визнання. Певно, мало хто пам'ятає, що раніше Тальков зі своєю групою супроводжував виступи Людмили Сенчиної, у 1984 році брав участь у запису її великої платівки "Любовь и разлука". Наступного року вийшов мінійон "Всему свое время", де пісні Я.Дубравина виконувала група І.Талькова. Тексти написав сам Ігор.

Він грав на гітарі і клавішних у групах "Вечное Движение", "Апрель". Потім Давид Тухманов створив групу "Електроклуб", солістами якої стають Тальков і Ірина Аллегрова. Всесоюзна популярність після пісні "Чистые пруды". Але молодого композитора і поета не задовольняла функція виконавця

чужих творів. Він бажав співати своє. І не безхребетно-ліричні пісеньки, а гостросоціальні твори. Після багатьох невдач стає лауреатом конкурсу "Золотий камертон". А перемога у міжнародному конкурсі "Ступінь до Парнасу" у 1989 році прийшла до вже відомого в країні виконавця. У цьому році вийшов перший великий диск Талькова. І останній.

Паралельно писав і для інших співаків зокрема для свого друга Валерія Леонтьєва ("Примерный мальчик"). Віднедавна почав в кіно. Написав музику для фільму "Полювання на сутенера", де знявся разом із своєю групою "Спасательный круг". Виконав головні ролі у стрічках "Цар Іван Грозний" і "За небезпечною межею". Він пропрацював на повну катушку лише чотири роки. Все...

Доля його батьків склалася трагічно — обоє були репресовані. Мати весь час боялася, щоб і за сином не прийшли гебісти. За ним прийшла смерть. Хто стояв за її спиною?..

Він був здатний на сміливі і неординарні вчинки. Забрав сина зі школи, виховував його вдома. А чого нарий зухвалий зчинок на презентації фільму "Цар Іван Грозний" у московському кінотеатрі "Октябрь", коли під час демонстрування Тальков вийшов на сцену, встав перед публікою на коліна і закричав у мікрофон: "Росіяни! Хочу попросити перед вами вибачення у Олексія Костянтиновича Толстого за цю огидну комедію!". Фільм знято за мотивами роману "Князь Серебряний" — Ю.Л./

У нього, напевно, було багато ворогів. Багатьом не подобався цей волюнтарист, з хрестом на грудях співак, який більше всього на світі не любив брехні. Писав те, що думав, без внутрішнього цензора. З кожним пісню тексти його віршів ставали все сміливішими і відвертішими. Він вийшов, як співак Висоцький, "за флажки". Колись це мало скінчитися, такі довго не живуть...

Разом із братом з дитинства за-

хоплювався історією. Особливо полюбляв два періоди в розвитку Російської держави — епоху правління Катерини Другої і період з 1914 по 1916 рік. Згадайте його "Россию". Як вона відрізнялася від псевдопатрістичного туліковського аналога і сотень тому подібних творів, написаних на замовлення! В інтерпретації Талькова це був пристрасно-сумний монолог про наругу "варварів" над великою колією державою. При Брежнєві він би довго сидів за цю пісню, при Сталіні його б знищили одразу...

Можливо, це негуманно і жорстоко, але вбивцю Талькова потрібно було б видати тим, кому був дорогий співак. Я — чоловік мирний, але вбив би цього негідника...

Що ж це діється у Росії? Дантесівсько-мартинівський комплекс неповноцінності. Невже не дають спокою героїстатів лаври Марка Чепмена, вбивці Джона Леннона?

Більше всього він боявся втратити свою роботу... З роботи можна звільнити, можна заборонити нею займатися. С і третій спосіб — убити. Особливо, якщо комусь як кістка в горлянді своєю популярністю. Я досі не вірю у випадкову загибель. Ця, тепер буду сумніватися і стосовно нещасного випадку з Тальковим. Хто і коли розгадає похмури таємниці радянського шоу-бізнесу?

Я воскресну... і вернусь. В страшу не дураков, а гених... — співав Тальков в одній з останніх своїх пісень.

Я не вірю, що він повернеться, навіть повертатися в країну дурнів — країну, яка вбиває своїх гених? Хто знає, що напишуть про нього нащадки. Пушкіна за життя гениєм офіційно так і не визнали.

Незатишно стало жити на світі. Вбивають тих, хто був дорогим мені. Кого ніколи не бачив живим. І вже ніколи не побачу. Земля тобі пухом, Ігоре...

Ю. ЛУКАШЕВСЬКИЙ.

НАША ГАЗЕТА МОЖЕ НАЗИВАТИСЯ:

"ВОСЬМИНІГ" (О.Малюк), "ІНГУЛЬСЬКИЙ ВІСНИК" (В.В.В.), "ВІЛЬНА МОЛОДІЖЬ" (М.М.М.), "МОЛОДІЖНИЙ ГОЛОС" (Д.Д.Д.), "ДЕМОКРАТИЧНА МОЛОДІЖЬ" (О.О.О.), "ДЕМОКРАТ КІРОВОГРАДСЬКИЙ" (О.О.О.), "ОБЛАСНА МОЛОДІЖКА" (С.С.С.), "СЛОВО МОЛОДІ" (М.М.М.), "МОЛОДІЖНИЙ ВІСНИК" (М.М.М.), "МОЛОДІЖНИЙ ОГЛЯД" (С.С.С.), "СІА-ВО ДЕМОКРАТІ" (В.В.В.), "ВІПЕРЕД ЗА ПРАВДУ" (В.В.В.), "ВІЛЬНИЙ СТЕПОВИК" (М.М.М.), "МОЛОДІЖНА ПРАВДА" (М.М.М.), "МОЛОДІЖНИЙ КУР'ЄР" (М.М.М.), "МОЛОДІЖНИЙ МАЯК" (М.М.М.), "МРІЯ ДЕМОКРАТІ" (М.М.М.), "УКРАЇНСЬКИЙ СТЕП" (П.П.П.), "ПЕРЕМОГА ДЕМОКРАТІ" (С.С.С.), "СТЕПОВІ АРГУМЕНТИ" (В.В.В.), "ВІЛЬНЕ ПОЛЕ" (В.В.В.), "ВІДСВІТІ ДЕМОКРАТІ" (О.О.О.), "О.Гриценко, с.Косівка Олександрійського району), "АНТИВЕТО" (А.А.А.), "АВАНСЦЕНА" (А.А.А.), "АКОРД" (А.А.А.), "АНТИТЕЗА" (А.А.А.), "АМПЛІТУДА" (А.А.А.), "АСПЕКТ" (А.А.А.), "АЗАРТ" (Б.Б.Б.), "БРУНЬКА" (Б.Б.Б.), "БЕЗПАРДОН" (Б.Б.Б.), "БУТОН" (Б.Б.Б.), "БЕЗБОРОД" (Б.Б.Б.), "БАЛАНДРАСНИК" (Б.Б.Б.), "БОРОЗНА" (Б.Б.Б.), "БАГЕТ" (Б.Б.Б.), "БАГНЕТ" (Б.Б.Б.), "БЕЗМІН" (Б.Б.Б.), "БУДІВНИК ЧОГО?" (В.В.В.), "ВІРА НАДІЯ ЛЮБОВ" (В.В.В.), "ВИДНОКРАЙ" (В.В.В.), "ВЕРТЕП" (В.В.В.), "В ПОГ" (В.В.В.), "ГОРОСКОП" (В.В.В.), "ВІДРОДЖЕННЯ" (В.В.В.), "ДЛЯ ВСІХ" (Д.Д.Д.), "ДОБРИЙ ВЕЧІР" (Д.Д.Д.), "ДЗЕРКАЛО СЛОВА" (З.З.З.), "ВЗЯТИСТЬ" (З.З.З.), "ЗАПАЛ" (З.З.З.), "КОДЕКС ПРАВДИ" (Л.Л.Л.), "ЛІСЯ-БАЛІСЯ" (М.М.М.), "МОЛОДЕ ВІНО" (М.М.М.), "МОЛОДІЖНА ПАНОРАМА" (Н.Н.Н.), "НА ВІСТІ" (Н.Н.Н.), "НОВА ГАЗЕТА" (Н.Н.Н.), "НЕЗАЛЕЖНИЙ НЕЗАМОЖНИК" (Н.Н.Н.), "НЕСХИБНІСТЬ" (П.П.П.), "ПАРОСТЬ" (П.П.П.), "ПРОТИ ВІТРУ" (П.П.П.), "ПРОВІСНИК" (П.П.П.), "ПОВСЯЧЕННЯ" (П.П.П.), "ПРОВІСІНЬ" (П.П.П.), "ПРИЧАСТЯ" (П.П.П.), "ПІДМЕТ" (П.П.П.), "ПРИСУДОК" (П.П.П.), "ПРОЗІРІННЯ" (С.С.С.), "СУБОТА" (С.С.С.), "СЛОВЕСНА БАТАЛІЯ" (С.С.С.), "СПІВКОЗИР" (С.С.С.), "ЧЕСТЬ ЗМОЛОДУ" (Х.Х.Х.), "ХМІЛЬ ЮНОСТІ" (Х.Х.Х.), "ХТО З НАМИ?" (Н.Н.Н.), "НАС" (10 ТИСЯЧ (за кількістю тиражу), "АГОС" (ЧОТИРИДЦІ ПЛОЩА ЛЕВОЧКО", "ГУРТОМ ТА РАЗОМ", "ОРЕБІТА МОЛОДОСТІ", "КРУТІ СХОДИ", "ВІД ТРИНАДЦЯТИ", "ГУРТУМОСЬ" (Л.Л.Л.), "ЛЮБОМИР" (П.П.П.), "ПРІОРИТЕТ" (З.З.З.), "ЗЛАГОДА" (К.К.К.), "КРИЗЬ ПЛЮРАЛІЗМ" (П.П.П.), "ПАГІН" (Х.Х.Х.), "ХВИЛЕРІЗ" (Ш.Ш.Ш.), "ШІРШЕ КОЛО" (М.М.М.), "МОЛОДИЙ ХРОНОЛОГ" (Р.Р.Р.), "РІК ЗА РОКОМ" (М.М.М.), "ЛОДІЖНА ЕРА" (Т.Т.Т.), "ТАК ЖИВЕМО" (Р.Р.Р.), "РАЦІОНЕМОЦІО" (Ж.Ж.Ж.), "ЖИТІЄ НЕСВЯТИХ" (Ш.Ш.Ш.), "ШЛЯХ КУДИ?" (А.А.А.), Т.Корінь, м.Кіровоград)

ПАМ'ЯТЬ ДРУЗЬ ТОВАРИШІ

ЧИСТЫЕ ПРУДЫ

ПРОШАЙНИЙ ДЕНЬ

МЕТАМОРФОЗА

ПОМИЛКА ПОЛКОВНИКА КРАВЧЕНКА?

— Та не вигадуйте! — сердито обізвав мене начальник УВС полковник Ю.Ф. Кравченко, коли я розповіла йому про розмову у райвідділі, де, довідавшись про звинувачення Кравченка у підтримці ГКЧП, що пролунало у висновках тимчасової комісії обласної Ради по перевірці діяльності посадових осіб 19-21 серпня і зі сторінок "Народного слова", заперили, що полковника образити не дозволять. "Та ви що, — сказали мені люди, які не завжди отримують захоплення з боку свого начальника, — Кравченко перший демократ серед керівництва УВС".

З приходом у Кіровоградську міліцію майора Кравченка (він за якихось кілька років астиг стати полковником) відбулись істотні зміни в діяльності Кіровоградської міліції. Не приховуючи своїх поглядів, Юрій Федорович відразу ж повівся, як демократ. Вперше

він "вийшов з підпілля", як того вимагали плакати учасників мітингу на стадіоні АРЗ, саме на тому мітинзі. Він тоді так спокійно, так переконливо звернувся до людей, що В.Є. Панченко сказав мені: "Ой, який він славний". Цей мітинг, між іншим, згадували і в райвідділі, коли обіцяли не дати на поталу Кравченка. "Варто міліції день не попрацювати, як народ вийде на вулицю і розгромить демократію".

Та ніхто Юрія Федоровича не збирається образити. Висновок тимчасової комісії щодо необхідності поставити перед МВС республіки питання про перебування полковника Кравченка на посаді начальника УВС, що прозвучав у першому варіанті рішення, підтримки сесії не знайшов. Навпаки. Майже всі виступаючі говорили про Юрія Федоровича позитивно, оцінюючи людину за її вчинками не лише протягом трьох серпневих

днів. Врешті-решт, треба розібратися, що вчинив начальник УВС?

Чесно кажучи, я так і не зрозуміла, чи мав він підставу давати 21 серпня вказівку міліції вивчити правовий режим надзвичайного стану. По ідеї нібито й не мав. Адже таку вказівку він дав після того, як стала відомою позиція Верховної Ради України. Значить, він справді припустився помилки. Однак хочу висловити деякий сумнів. Він би помилився, коли б дав цю вказівку 19 чи 21 серпня. Втім 19 серпня Кравченко був ще у відпустці. І взагалі чи була це помилка полковника міліції? Ви гадаєте, що його підлеглі так уже обізнані з правовим режимом НС?

Не давав же Кравченко вказівки одягати наручники не представників тоді ще опозиційних партій. Все-таки висновок комісії щодо начальника

УВС, думаю, несправедливий. Тож цілком закономірно, що коли після тижневої перерви сесія поновила роботу, питання про Кравченка стояло вже не так гостро. Депутати проголосували за те, щоб "Вказати члену обласного комітету Кравченку Ю.Ф. на перевищення своїх повноважень в період путчу і на необхідність суворого дотримання чинного законодавства України". Варіант узгоджувальної комісії про те, щоб Кравченка вивести з членів обласного комітету, навіть не голосувалася. Отже, Кіровоградська міліція може бути спокійною. З її начальником усе в порядку. Представник секретаріату обласної Ради Д.В. Бірюков заперив мене, що Кравченко щиро сердито визнав свою помилку. Якщо це так, тоді тим більше міліції страйкувати не треба.

В. ФЕДОРОВА.

...І ЗНОВУ СТРАЙК?

ЗАЯВА

депутатів, працівників закладів дошкільного виховання, освіти і науки

Ми, депутати Кіровоградської міської Ради народних депутатів, висловлюючи своє гнівне незадоволення станом рівня освіченості, загальної культури, моральної зрілості, естетичним розвитком молодого покоління, однією із причин в цьому вбачаємо значне падіння життєвого рівня працівників даної галузі, які на сьогодні перебувають на межі бідності.

Ставлення з боку Кабінету Міністрів, місцевих органів до організації діяльності дошкільних закладів, шкіл, училищ, технікумів, вузів знецінює престиж працівників на посадах вихователів і вчителів.

Для організації зрушень названих проблем оголошуємо страйковий комітет в складі:

Орел В.М. — голова страйкового комітету, виб. округ № 65;

Олександров В.Я. — заступник голови страйкового комітету виб. округ № 100.

Члени страйккому:

Довбня В.І. — виборчий округ № 109.

Герасименко І.В. — виборчий округ № 119.

Журба Г.І. — виборчий округ № 9.

Ковальов М.М. — виборчий округ № 57.

Скляніченко А.В. — виборчий округ № 35.

Фундова В.І. — виборчий округ № 68.

Ямко Ю.П. — виборчий округ № 16.

Доленко В.В. — виборчий округ № 90.

Коровайченко Ю.Н. — виборчий округ № 106.

Наші вимоги:

1. Досягти підвищення заробітної плати в 2,5 раза з 1 листопада 1991 року.

2. Налагодити систему гарантованого оздоровлення і лікування названої категорії в санаторіях, базах відпочинку до 10 процентів щорічно.

3. Проявити необхідну турботу по забезпеченню вихователів і вчителів житлом /10 процентів від того, що одержує виконком/, земельними ділянками, створенню для них необхідних виробничих умов /забезпечення підручниками, технічними засобами навчання, навчальним обладнанням/.

4. Розпочати будівництво кооперативного будинку для вчителів.

5. Впровадити в практику контрактну систему найму, оплати праці керівників дошкільних і навчальних закладів.

Доводимо сесію Кіровоградської міської Ради до відому, що для досягнення наших вимог, ми розпочинаємо необхідну організаційну роботу по проведенню 11 листопада ц.р. попереджувального страйку в навчальних закладах міста.

ОРЕЛ В.М.

ОЛЕКСАНДРОВ В.Я.,

усього 11 підписів.

10 жовтня 1991 р.

ренню для них необхідних виробничих умов /забезпечення підручниками, технічними засобами навчання, навчальним обладнанням/.

4. Розпочати будівництво кооперативного будинку для вчителів.

5. Впровадити в практику контрактну систему найму, оплати праці керівників дошкільних і навчальних закладів.

Доводимо сесію Кіровоградської міської Ради до відому, що для досягнення наших вимог, ми розпочинаємо необхідну організаційну роботу по проведенню 11 листопада ц.р. попереджувального страйку в навчальних закладах міста.

ОРЕЛ В.М.

ОЛЕКСАНДРОВ В.Я.,

усього 11 підписів.

10 жовтня 1991 р.

ренню для них необхідних виробничих умов /забезпечення підручниками, технічними засобами навчання, навчальним обладнанням/.

4. Розпочати будівництво кооперативного будинку для вчителів.

5. Впровадити в практику контрактну систему найму, оплати праці керівників дошкільних і навчальних закладів.

Доводимо сесію Кіровоградської міської Ради до відому, що для досягнення наших вимог, ми розпочинаємо необхідну організаційну роботу по проведенню 11 листопада ц.р. попереджувального страйку в навчальних закладах міста.

ОРЕЛ В.М.

ОЛЕКСАНДРОВ В.Я.,

усього 11 підписів.

БАЗАР ПРО БАЗАР

До кого прислухаються депутати? До своїх виборців? Дуже сумніваюсь. Принаймні, коли на сесії міської Ради заговорили про ринок. Та не про той ринок, що ринок, а про той, що базар. Наш, Кіровоградський, точніше — товчучку.

Ії переносили вже двічі. І двічі товчучку "із дальних странствий возвратясь" займала своє почесне місце на критому ринку. Невже міська влада, яка звичайно, товчучкою не користується, не розуміє, що жителям значної частини міста їхати кудись до чорта на кулички при нашому автотранспортному сполученні не те що незручно, а неможливо! У ті нещасні вихідні, коли на господино, а в основному жінки базарами займаються, навалюється стільки справ! Непогано було б міській владі іноді прислухатися до думок жителів міста. Що значить один базар в одному місці, інший в іншому. Пожальте жінок, панове депутати.

В.Л.

В. ЛЕВОЧКО.

УСТАНОВЧА КОНФЕРЕНЦІЯ НОВОЇ СПІЛКИ МОЛОДІ

Сьогодні, шановні читачі, шановні вчорашні комсомольці, вирішується доля нашої обласної спілчанської організації. Наша ХХУІ обласна комсомольська конференція під час своєї роботи розгляне такі питання: інформація обкому комсомолу за період роботи з грудня 1989 по жовтень 1991 р., звіт ревзійної комісії, про створення

Спілки молодіжних організацій Кіровоградщини, про назву нової молодіжної організації, затвердження статуту нової молодіжної організації, про механізм переходу обласної комсомольської організації в нову спілку молоді, вибори координаційної ради нової спілки молодіжних організацій, вибори голови і заступників керівного органу нової спілки, ви-

бори контрольного органу нової організації. Про наступному номері "МК" ми розповімо про хід конференції: про те, яка і як утворилася в нас молодіжна організація. Ну, а сьогодні — думки про конференцію, про комсомол, про його наступника — СМОУ.

СМОКИ

Яка буде назва молодіжної організації Кіровоградщини, хто її очолить, які прогнози на майбутнє, плани? На ці питання відповідають працівники апарату спілки.

Анатолій Стоян, зав. відділом Кіровоградського обкому комсомолу:

— Я думаю, що назвою буде — Спілка молодіжних організацій Кіровоградщини, скорочено СМОК. Відносно її керівника важко щось сказати. Кандидатур декілька — і Сергій Середа з Світловодська, і Василь Гуцу з Вільшанки, і Юрій Устиновський. Питання це важливе і складне, адже від керівництва великою мірою залежить і авторитет новоствореної організації. Майбутнє СМОК прогнозувати не легко, проте діяти за принципом "разрушим до основанья, а затем..." не слід. Потрібно взяти від комсомолу все раціональне — і організацію МЖК, і досвід роботи з воїнами-інтернаціоналістами, з підлітками. Я — за еволюційний шлях розвитку. Крім того, критика комсомолу повин-

на бути обґрунтованою. Він захворів не з власної вини, а йому, так би мовити, передалася інфекція від всього суспільства. Спілка молоді була вмонтована в державну систему застійних часів, що привело до відомих наслідків. Апарат розіждав по закордонах — США, Франція, Японія, а прості комсомольці оформляли в цей час "комплексні плани". І все ж, у ті роки справами молоді ніхто не займався. А те, що зробила ЛКСМУ не варто недооцінювати. Взагалі, чи міг дати комсомол у старі часи те, що не дала молоді держава? Тому нова спілка повинна бути у першу чергу самостійною, незалежною від будь-яких партій чи організацій, займатися економічними питаннями, працевлаштуванням молоді, житлом, треба звільнитися й від ідеологічного вантажу.

Василь Гуцу, перший секретар Вільшанського райкому комсомолу:

— На мій погляд, новостворена молодіжна організація називатиметься СМОК — Спілка молодіжних організацій Кіровоградщини. Керівник... Є кандидати, але вони поки що від цієї посади відмовляються. Майбутнє спілки залежить від успішної фінансово-економічної діяльності та підтримки на місцях. Важко буде в сільській місцевості. Однак я вважаю, що потреби в масовій політичній організації молоді немає. Необхідно скоротити апарат, спростити структуру. Головне сьогодні — економіка.

ОБРАНЦІ

Своїх представників на конференцію висунули майже всі первинні організації колишнього комсомолу. Їх кандидатури розглядалися на пленумах міських, райкомів, розширених бюро, зборах активу. З цих людей і обиралися делегати, відповідно до квоти представництва — один чоловік від 500 членів спілки. Нижче наводимо кількість членів у міських та районних організаціях /перша цифра/, а також кількість делегатів /друга цифра/.

Міськими:

1. Знам'янський — 3581 — 7

2. Кіровоградський — 22300 — 5

3. Олександрійський — 6883 — 3

4. Світловодський — 5964 — 4

Райкоми:

1. Бобринецький — 2167 — 4

2. Вільшанський — 1200 — 2

3. Гайворонський — 700 — 2

4. Голованівський — 2003 — 4

5. Добровеличківський — 1181 — 4

6. Долинський — 2203 — 5

7. Кіровоградський — 1263 — 3

8. Компаніївський — 1134 — 2

9. Маловисківський — 2437 — 3

10. Новгородківський — 1530 — 3

11. Новоархангельський — 2046

12. Новомиргородський — 2576

13. Новоукраїнський — 2450 —

14. Олександрівський — 1097 —

15. Олександрійський — 2111 —

16. Онуфріївський — 1281 —

17. Петрівський — 1271 — 3

18. Ульяновський — 1845 — 4

19. Устинівський — 1281 — 3

Усього від 68337 членів спілки на конференцію було обрано 140 делегатів.

У ЗАВТРА — НЕ НОВАЧКАМИ

Володимира Питльованого, секретаря комітету комсомолу ВО "Друкаш", спілчанський актив знає добре. Він завжди, коли з чимось не погоджувався /з думкою секретаря, з рішенням бюро і т. п./, вставав на пленумах і висловлював свою думку. Нині теж Володимир не змовчів. Адже його, ватажка тисячі треста спілчан, котрі стоять на обліку в КК "Друкаш", хвилює одне — хто виражатиме інтереси молоді, хто її захищатиме, хто вирішуватиме безліч різноманітних соціальних проблем?

Обласну комсомольську конференцію такого спрямування, за словами Володимира, варто було проводити зо два роки тому. Скажете, часи не її панували? Але ж були, були люди, які зуміли б зробити тоді те, що робимо сьогодні. Не один же В.Питльованний рвався до вис-тупів.

Тактовний і спокійний Володимир висловив думку, що громадська організація, яка створиться сьогодні, перш за все повинна служити молоді, а не навпаки. На "Друкаші" нині саме так. Політика, якою вона й була, відійшла назад. На першому місці — соціальний захист, допомога молоді. Створили в об'єднанні свої кооперативи, мале підприємство. Закрутили справу з розмахом: виготовляти надумали обладнання для цегельних заводів, пульти дистанційного управління телевізорами і т. п. Скажете, робітники собі зароблятимуть гроші? Погоди-мося. Так воно і є. Але ж цегла піде на будинки, де житимуть і молоді верстатники. Вечори відпочинку, матеріальна допомога, турпоїздки — теж за ці гроші будуть. Вони, до речі, були і є.

Ще Віктор Тюпа, донедавна другий секретар обкому комсомолу, намагався створити асоціацію подібних малих підприємств. Володимир за це — обома руками. Він надіється,

що в статуті нової молодіжної організації це теж відобразиться. Адже фінансове питання для нової організації буде головним.

Є ще у Володимира одна досить розумна пропозиція: індивідуально провести перереєстрацію колишніх комсомольців. Так і сказав: "До кожного підійдемо, розповімо про напрямки, мету діяльності нової організації. Хто захоче — піде з нами".

На запитання, чи залишиться В.Питльованний ватажком молоді підприємства і надалі, відповів:

— Вирішать мої ровесники, якщо мені варто залишитися — залишусь. Якщо вони впевнені, що я принесу більше користі на виробництві, — буду працювати чи то в малому підприємстві, чи ще десь...

Кіровоградський міським комсомолу завжди славився як ініціативний, прогресивний своїх поглядів, так і активний. Те, до чого прийшла обласна молодіжна організація для Кіровоградщини не є новою. Тепер, як відзначив перший секретар Кіровоградського міським комсомолу Микола Живанов, тільки робота можна утвердитися молоді як організації. Напередодні обласної конференції ми взяли коротке інтерв'ю в Миколу.

КОР.: Як вважаєш, конференція не буде, як попередні, урочисто-парадною?

М.Ж.: Ні. Вона стане чи не найконтретнішою — доведеться визначатися нам як новій організації. Чітко визнаємо — хто з нами піде, позбудемося липового членства. Новий Статут нової організації дасть мож-

ливість розпочати роботу знизу. Ініціативи не спускатимуться апаратом, вони просто, після народження, або будуть втілюватися в життя, або ні. Якщо так — то виживемо.

КОР.: Якою бачиш майбутнє молодіжної організації?

М.Ж.: Вона повинна стати організацією парламентського типу. Створюватимуться певні молодіжні програми, а ми підключатимемося до їх реалізації. Могутньою організацією з величезним штатом звільнених працівників не існуватиме. Але ті люди, які працюватимуть, зможуть організувати молодь на спільну справу.

КОР.: Твоя особиста участь у підготовці конференції?

М.Ж.: Я член робочої групи. Практично брав участь у підготовці всіх її постанов.

КОР.: Оплотуєш є?

М.Ж.: Вони й були. Разом нам працювати і легше /хоча не легко/, і приємно. Це — С.Середа, В.Гуцу, С.Щербак.

ЧИ ЖИТИМЕ СЕЛО?

Якщо в містах типу Кіровограда, Світловодська ситуація, де що зрозуміла, то в сільських районах на зразок Устинівського проблем, надивичайно багато. Перше — поки розкритися механізм реалізації наміченого обласною конференцією періоду становлення, нема ніякої впевненості, що владі протриматись фінансово. Втім, пропонуємо розмову з Ларисою Бугайковою, першим секретарем Устинівського райкому комсомолу.

КОР.: Що конференція дасть молоді сільських рай-

Л.Б.: Нічого. Хоча молодіжна організація тут мусить зберегтися. Треба складати самим свої регіональні програми, а конференція затвердивши статут, сприятиме цьому. В нас бажаних результатів від співробітництва з комітетом у справах молоді і спорту у ви-комкомі важко чекати.

КОР.: Чому?

Л.Б.: Його має очолити людина, далека від молодіжних проблем, хоча в нас сесія райради ще не затвердила голову. Громадська організація повинна бути в районах і, безперечно, тісно співробітничати з виконкомом райрад.

КОР.: Твоя думка про денотізацію організації, участь у політичному житті?

Л.Б.: Варто провести межу: якою політикою займатимемося? Висувати своїх представників у кандидати в депутати, вести за них агітацію, через молодих виборців добиватися вирішення тих чи інших питань — теж політика свого роду.

Про деідеологізацію скажу, що хай не буде півроку в нас ідеології, а потім вона випливе.

КОР.: Чи є якісь протиріччя між сільськими і міськими спілчанськими комітетами?

Л.Б.: Зараз їх нема, але вони виникнуть на конференції. Міські організації мають більші фінансові, матеріальні, членські бази, їм легше. Мали вони змогу спробувати себе в підприємстві, що часто вдавалося. Можуть вони зробити дуже просто: кинути нас напризволяще і піти в Спілку на правах колективного членства. А хочеться ж підтримки.

Р.С. Микола Живанов, Володимир Питльованний, говорячи про співробітництво з сільськими молодіжними організаціями наголосили, що варто спільно з обласним комітетом у справах молоді об'єднати розробити спільні програми дій. Микола зазначив, що він ніколи не відмовиться допомогати сільським організаціям, але утримувати їх заради існування ніхто не погодиться...

НАЙКРАЩЕ — ШУКАТИ КОМПРОМІСНІ РІШЕННЯ

Перший секретар Кіровоградського обкому комсомолу Сергій Спокков відповів на запитання нашого кореспондента.

КОР.: Чи не буде конференція зібранням колишнього тих комсомольців, котрі ще два місяці тому говорили і робили одне, а сьогодні взяли за зовсім протилежне, і які нового нічого не зрозуміли у подальшому розвитку? Чи не зарано вона проводиться? Можливо, краще бліжніше, але з новими людьми?

С.С.: Я не вважаю питання строку принциповим. Рано чи пізно, тепер чи потім вона б відбулася. Тут принципове інше — питання є, їх треба вирішувати. Про те, що на конференції будуть апаратники: це стара пісня, яку я чую не один раз і не один рік. Прийдуть делегати, кого обрало. Потім районні організації проведуть свої конференції і визначаться самостійно.

КОР.: Твоя думка про сільські організації молоді. Виживуть вони, тим паче, що на минулих пленумах питання єдності міста і села, скажемо так, обговорювалося гостро?

С.С.: Конференція вирішить, чи буде обласна молодіжна організація єдина, з одним статутом, в одній спілці. Якщо всі представники підтримають статут, то спільна робота повинна гарантуватися.

Стосовно фінансової допомоги — то це питання складне і на нього можна буде відповісти з часом. Усе це продумуватиме новий керівний склад.

Мені здається, що принципів розбіжностей на конференції не повинно бути, а якщо і будуть незначні, то повинні шукатися компроміси. Це — найкращий варіант.

Матеріали пошук підготували Є.Шепітько і Ю.Ярош.

ДЕ ДОБУВАЮТЬ

РЕЖИМ СЕКРЕТНОСТІ

Усім відомо, що в межах міста знаходяться шахти. Всі знають, що в них добувають. Здогадуються, куди йде продукція, що з неї роблять. Однак, тс-с! Тихо, "неугомонный не дремлет враг". Діє суворий режим секретності, хоча, з точки зору здорового глузду, за 24 роки існування рудників більшість повна інформація про них відома, мабуть, і розвідці Зімбабве.

Першою завісу таємничості підняла "Комсомольская правда". Її кореспондент сміливо занурився вглиб землі і написав, що бачив, і що думав. Навіть, як з'ясувалося пізніше, про те, чого нема. Переплутав Крим і Рим, деякі факти вжив просто для журналістського образу. Та, як би там не було, журналіст "Комсомолки" був першопрохідцем. Здавалося, що після даної публікації статті на цю тему частіше знаходять собі місце на сторінках різних видань. А ні. Завіса піднялася та впала, і коли "Молодий комунар" першою з обласних газет вирішив продовжити традицію своїх московських колег, прориватися довелось з боєм. У першому відділі наш інтерес до проблем кіровоградських шахтарів не підтримали. Обґрунтуванням для багатьох "ні" служила знову ж таки стаття в "Комсомолці". Але свого ми добились, "зелене світло" на відвідування Інгульського рудоуправління нам дали при умові, що не вказуватимуться секретні показники і не фотографуватимуться заборонені об'єкти.

ЗЕКИ ТУТ НЕ ПРАЦЮЮТЬ

Незважаючи на весь інтерес до теми, відвідування підприємства даної галузі оптимізму не вселяло. Біс його знає той уран. Однак і приміщення, і працюючі виглядали досить буденно і якби не дошка наочної агітації "Будь бдителен" з портретом "залізного Фелікса", управління можна було б сплутати з будь-якою конторою.

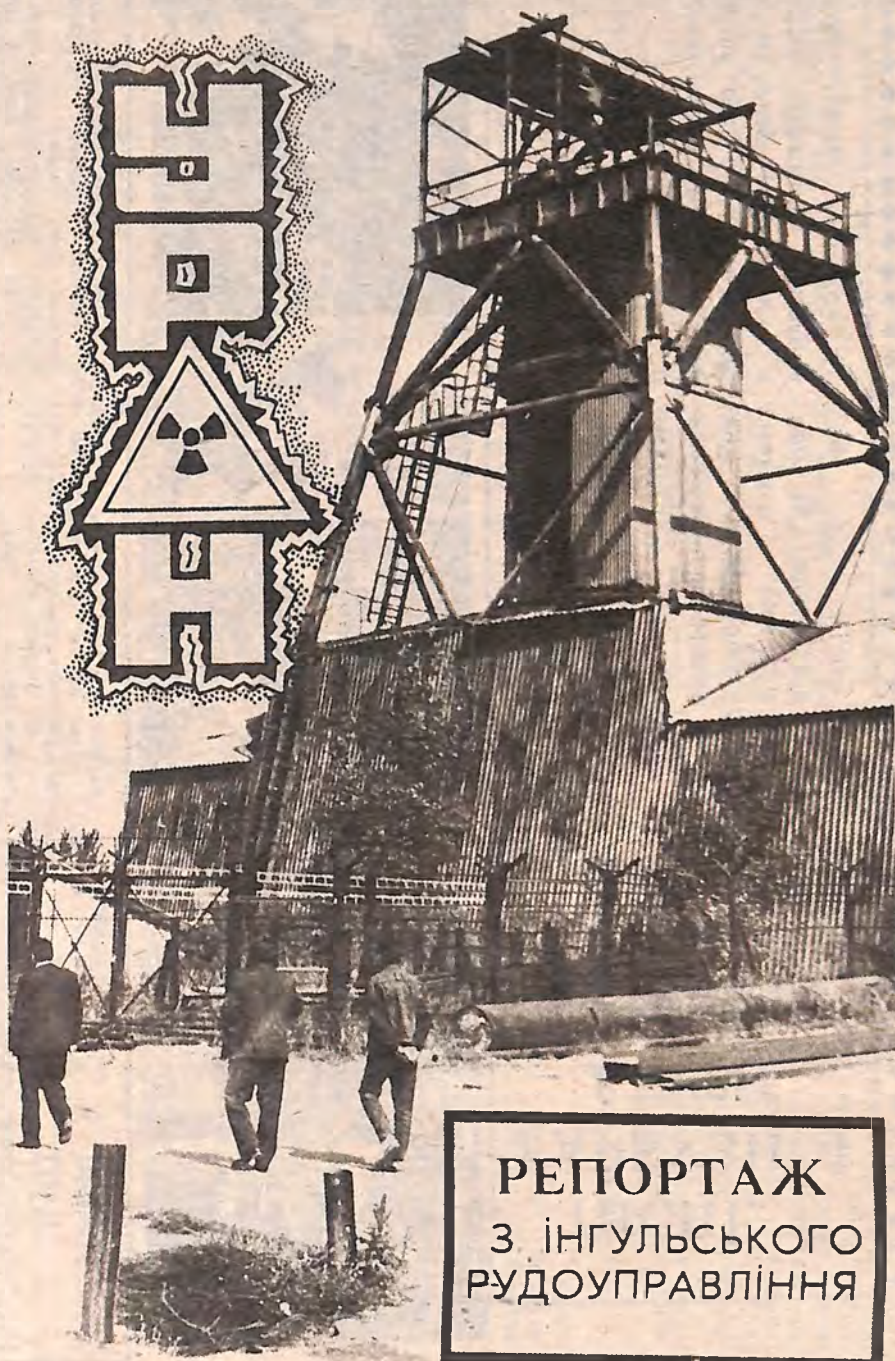
Розмовляю з головним інженером І.К. Онікієнком.

— Іване Костянтиновичу, кому підпорядковується ваше підприємство?

— Поки що — союзному Міністерству атомної енергетики та промисловості. У республіканське підпорядкування перейдемо з першого грудня. Це питання дуже складне. Але основна проблема сьогодні — конверсія. Продукція наша, як відомо, вже не користується великим попитом, хоча план ми даємо регулярно. Скільки, чого — ніхто не знає. Секрет. Разом з тим думати треба і про день завтрашній. Тому будується у нас завод електродвигунів на 900 робочих місць, є цех товарів народного споживання. Плануємо відкрити завод по виробництву тари, склопосуду — тепер це питання розглядається в облвиконкомі. Збудовано і приміщення для цеху, в якому розрізатимуться гранітні плити. Ця продукція, безумовно, дефіцитна, але в країні немає відповідної техніки. Зараз наш директор у відрядженні в Італії. Хочемо закупити технологію та устаткування там. На жаль, своєї валюти ми з відомих причин не маємо, але такий якісний облицювальний матеріал, як граніт, окупить всі витрати. Підтримуємо хороші зв'язки з колгоспами. Маємо підшефне господарство — колгосп імені Кірова Компаніївського району. Допомогаємо один одному. Колгоспам взагалі нині важко. Ось нещодавно з одного господарства приїжджали, каністру масла для трактора просили. Уявляєте, 40 кілометрів їхали за 20 літрами!

— У Кіровограді ходять чутки, що у вас і золото добувають. Це правда?

— Скажу так: шукаємо. Це по всій Україні роблять. Знайшли його в Карпатах, десь поблизу Маріуполя. Взагалі, сліди золота знаходять часто, але для промислової його розробки необхідна кон-

РЕПОРТАЖ З ІНГУЛЬСЬКОГО РУДОУПРАВЛІННЯ

центрація металу не менш як три грами на тону породу.

— Як люди не бояться йти сюди на роботу? Все-таки уран, радіація. Та й зарплата у вас менша ніж, скажімо, на Донбасі. І ще. Чи працюють у вас зеки?

— Підземні роботи, взагалі, шкідливі для здоров'я. На вугільних шахтах поширене захворювання — силікоз. До речі, там більш небезпечно для життя — газ, обвали. І у нас були трагічні випадки, не без того, але масової загибелі шахтарів не пам'ятаю. Чого тут працюють? Рудник почав функціонувати з 1967 року. Заробіток тоді був чималий і нині порівняно непоганий — в залежності від категорії — 500-900 крб. Обід безплатний, є доплати на транспорт, роботи в нічну зміну тощо. Іхали сюди за кватирками, знали, що забезпечать житлом, що рано підуть на пенсію. Автомобіль можна було придбати. І сьогодні темпів будівництва ми не знижуємо. Щороку здається 10-11

тисяч квадратних метрів житла. За житлом — три черги. Протягом п'яти років квартиру отримати можна. Після десяти років роботи — на пенсію виходиш у 50 років. Для окремих категорій шахтарів — пенсія, незалежно від віку, дається після двадцяти років роботи. Робочий тиждень — 36 годин. Коротше кажучи, працюємо в нормальних умовах, а що потім — не знаю, прогнозів немає. Але, про всяк випадок, до ринку готуємося. Розширюємо виробництво, організували курси по перепідготовці кадрів. А зеки тут не працюють і ніколи не працювали.

ЯК ДОБУВАЮТЬ КОВБАСУ

Кілограм напівкопченої ковбаси в Інгульському рудоуправлінні коштує для шахтарів 5-7 карбованців. Роблять її самі, в цеху товарів народного споживання, куди я, звичайно ж, поїхав на екскурсію. Начальник його — В.І. Ільченко май-

же два десятиліття проробив під землею. Тепер він має інші проблеми — теплиця, свині, корови. Господарство велике. Крім м'яса та овочів тут виготовляють масляні фільтри для "Волг" та "Москвичів", шиють комплекти спальної білизни, ковдри. Навіть квіти вирощують. Є на території кооператив, що робить шлакоблоки. Цікаво, скільки ж прибутку дає цех?

— Понад 1 мільйон карбованців, — говорить Василь Іванович. — До того ж, зауважте, наші товари реалізуються шахтарям за цінами, нижчими від державних. Скажімо, ковбаса коштує сьогодні 19-23 карбованців в магазинах, у нас — 5-7. Комплекти білизни у нас — 80-90 карбованців. Овочі з теплиць даємо в дитячі садки. Платуємо випускати і газвану воду, затримка лише за будівництвом за воду склотари, а власне джерело ми маємо.

Працює в цеху близько сотні чоловік, багато симпатичних дівчат, особливо у швейному відділенні. Робота в них ніби-то й неважка, але я, напевно, не витримаю би щодня шити-вишивати підодіяльники та наволочки. Тиша та спокій панують в теплицях, за якими доглядає агроном цеху ТНС С.В. Абрюкін. Теплиць декілька, споруджується ще одна. Був і свій баштан, але місцева шпана, ігноруючи режим секретності, доценту обнесла його, тому експеримент припинили. А охорону, як не дивно, організувати не можуть.

Та найбільш потужним є виробництво м'ясних продуктів. Щомісяця переробляється 60 тонн живої ваги, як зі свого свинарника, так і з сусідніх господарств. Ви готовляєтесь 13 тонн ковбаси. Завітали в забійний цех. Тут нас зустріли без особливого ентузіазму "Мабуть, писатимете, що ми над тваринами знущаємося." Справді, кров, туші та довбня в кутку, яку хлопці називають "електромолотом", на гуманістичні думки не наштовхували. Однак ковбасу та шашлики ми всі любимо, а не розбивши яйця, яєшні не приготуєш.

У ковбасному цеху настрої були веселіші. Цікаво, що переважна більшість працюючих — колишні шахтарі, які перекваліфікувалися на це виробництво. Громадський інспектор охорони праці О.М. Конавальчук новою роботою задоволений, резонно вважає, що в ковбасному цеху цікавіше.

ДЕЩО ПРО ЕКОЛОГІЮ

Працівники рудоуправління не поділяють моїх сумнівів щодо еко-

логічної загрози місту. Адже добувають вони лише уранову руду, яка часто зустрічається в природі. Власне й родовище знайшли завдяки аналізу води в річках, на берегах яких траплялися розломи з виходом руди. Десятки поколінь виростили в умовах природної радіації. Звичайно, загрозу применшувати не варто — як би там не було, а в Кіровограді "фонить". І все ж, під час зростаючої енергетичної кризи на Україні слід реабілітувати мирний атом, надійно забезпечивши АЕС сучасним обладнанням та системною захисту. Зрештою, в Японії, при великій сейсмічній активності, доля "атомок" у виробництві електроенергії становить 55 відсотків. А самураї ніби не дурніші за нас.

Так що на шахтах вважають безперспективними не лише для себе, але й для всієї суверенної України вимоги закрити АЕС: "Без нафти, газу та атомних електростанцій ми повернемося в печери".

Є. ШЕПІТЬКО.
ФОТО О. ГРИБА.

ВІТРИНА

Юні друзі!

Переможцями першої заочної олімпіади юних математиків 1991 року стали: Володимир ПОДРОГО, Ігор ГЛИБКО, Сергій ВЕЛЬБОВ — учні 9 класу колегіуму м.Кіровограда.

Обласний інститут удосконалення вчителів спільно з педагогічним інститутом ім.О.С.Пушкіна запрошує школярів області взяти участь у другому турі заочної олімпіади юних математиків. Відповіді слід надсилати не пізніше 10 листопада ц.р. на адресу: 316050, м.Кіровоград, вул.Тімірязєва, 63, обл. ІУВ, кабінет математики. На конверті робіть позначку "Олімпіада" та чітко вкажіть прізвище і зворотню адресу /клас, школа/.

Переможці заочних турів будуть запрошені на обласну олімпіаду юних математиків /січень 1992 р/.

1. Чи існують такі тризначні числа, із цифр яких можна скласти шість простих двозначних чисел.

2. Ранком в магазин привезли 5 бідонів молока, в яких було 15,16,18,20 і 31 л. молока. До обіду продали молоко з трьох бідонів. Після обіду продали молоко ще з двох бідонів. Виявилось, що до обіду було продано молока в два рази більше ніж після. З яких бідонів молоко було продано до обіду?

3. Пройшовши половину шляху, корабель збільшив швидкість на 25 %, завдяки чому прибав до кінцевої пристані на півгодини раніше. За скільки годин корабель пройшов всю відстань?

4. Від А до В автомобіль їхав із швидкістю 60 км за годину, а від В до А із швидкістю 80 км за годину. Визначити середню швидкість з якою автомобіль проїхав весь шлях.

5. Знайти найбільше значення відношення тризначного числа до суми його цифр.

6. Чи може сума 42 послідовних натуральних чисел ділитися на 42.

7. На колі є дві точки А і В. Знайти множину точок перетину діагоналей трапеції ABCD, вписаних в дане коло.

8. Сторони чотирикутника ABCD розділені точками К, Р, М, О в рівних відношеннях. Площа чотирикутника ABCD дорівнює а. Яких значень може набувати площа чотирикутника КРМО?

9. В кулю даного радіуса а вписано два куби. Знайти суму квадратів відстаней від усіх вершин одного кубу до всіх вершин другого кубу.

10. Розшифрувати рівність $axsxc = scs$

11. У поїзді Москва-Ленінград їдуть пасажирів Іванов, Петров і Сидоров. Такі ж прізвища у членів бригади поїзда — машиніста, кондуктора і кочегара. Відомо, що:

а/ Пасажир Іванов живе в Москві.

б/ Кондуктор живе на півдорозі між Ленінградом і Москвою.

в/ Пасажир, який має таке ж прізвище, як і кондуктор, живе в Ленінграді.

г/ Близький сусід кондуктора /пасажир/ заробляє в два рази більше ніж кондуктор.

д/ Заробітна плата пасажирів Петрова 2000 крб.

е/ Сидоров /з бригади поїзда/ виграв у кочегара партію в більярд. Яке прізвище має машиніст поїзда?

Обласний інститут удосконалення вчителів, кабінет математики.

ПОСМІХНІТЬСЯ!

Якою безмежною може бути людська обмеженість!

Він так часто міняв маски, що забув, яке його власне обличчя.

Мало прокинутися знаменитим—треба знати, з якої ноги встати.

І серед нероб зустрічаються високі професіонали.

Навіть за словом він звик лізти до чужої кишені.

Дехто шукає місце під сонцем лише для того, щоб кидати на інших тінь.

Гортати гроші лопатою—яка технічна відсталість!

Зірки знімати з неба легше, якщо мешкаєш у надхмарному замку.

Для душевної рівноваги потрібно, щоб радість переважувала неприємності.

Сам лика не в'яже, а твердить, що "зав'язав".

Польоту його творчої думки завжди заважала нелюбна погода.

Замутив воду, а сам швиденько змотав вудки.

Ю.БЕРЕЗІН.

Вірш В альбом

ПІСНІ, ГАРБУЗИ І КВІТИ

Восени у багатьох школах проводяться різноманітні свята. Достигла родина, є багато квітів, можна пошмагатися у вигадці та фантазії. День міста у нашій СШ №32 зустрічали з розмаїттям цікавих композицій, з казковими персонажами та героями літературних творів, з різнобарв'ям винищів та мережок. У кожному класі українські пісні, випустили стіннівки, інсценувалися, уривки в яких можна було чути з п'єс класиків, прочитати дописи української драматургії.

Є.ГОЛЕНЦОВА,
вчителька початкових класів СШ №32,
м.Кіровоград.

"ЯКБИ Я БУВ ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ..."

1-го грудня Україна вперше за багато років обирає свого президента. Учні і студенти, яким не виповнилося 18 років, не братимуть участь у виборах. Але їм, як і всім людям, небайдуже майбутнє України, а отже, й своє та своїх дітей. Старшокласники Садківської неповної середньої школи та Криничнянської середньої школи на хвилику поставили себе на місце президента.

"Я хочу, щоб люди на Україні добре жили. Якби я був президентом, то я б знизив ціни на товари, підвищив зарплату."

"Я б спершу знизив ціни, зменшив, тоді побудував, що треба людям."

"Не знаю."

"Якби я був президентом України, я б зробила так, щоб на Україні було вільно. Щоб все кругом було дружно й мирно. Україна щоб була вільна і багата. Культура щоб була на Україні. Щоб все було

в країні. Щоб Україна не була остання. Людям якщо щось недостає, щоб все дісталось. В Україні повинно бути все хороше і багате. Щоб ніколи люди не говорили проти України, що нічого ніде немає."

"Якби я був президентом України я б зєднався з Росією, жили б в дружбі між собою."

"Я думаю, зробила б хороше життя для радянських людей."

"Я б зробила перш за все, щоб не було кровопролиття. Щоб всі народи були дружні."

"Я зробила б, щоб усе було дешевше і було все в магазинах і ми не відділялись від Росії."

"Щоб зменшили кошти на одяг і продукти. Щоб було менше наркоманів, спекулянтів, рекетирів, бігунів."

"Щоб було товарів у магазинах і нижчі ціни."

"Я Б КУПИВ СОБІ МАШИНУ І ПОБУДУВАВ ДАЧУ, ЯК У ГОРБАЧОВА."

"Я б зробив, щоб все було на своєму місці, щоб не дорожчали ціни, щоб був перелом."

більше будинків і роздала їх тим, хто живе в незручному становищі. Знизила б ціни на продукти й одяг."

"Я б покращила життя людей на Україні. Знизила б ціни на продовольчі товари. Зробила б свою валюту. Підвищила б зарплату робітникам. Особливо в сільському господарстві. Більше б звертала увагу на охорону навколишнього середовища. Щоб були на Україні лише українські школи."

"Я зробив би Україну економічно вільною, підняв би рівень навчання. Взагалі, якби я був президентом, то я зробив би все як треба."

"Я б знизила ціни, побудувала клуби для молоді, будинки для багатодітних сімей."

"Знизила б ціни на все і щоб не було спекулянтів, щоб товари не гнили на базарах, а лежали в магазинах, щоб наладилось становище в країні."

"Знизила б ціни на товари, щоб на газети, журнали, щоб можна було їх передплачувати. Щоб була справедливість, не було спекуляцій та ін."

"Підвищив зарплату."

"Я би побудувала

Як бачимо, майже у кожній відповіді — знизити ціни. Видно, ця проблема боляче зачіпає не лише дорослих, яким треба забезпечувати сім'ю, а й школярів. Але мало хто називає шляхи вирішення цих проблем. Що ж, це не дивно, адже навіть у переважній більшості дорослих склався стереотип, що це хтось "на горі" не хоче нам дати товари, знизити ціни, підвищити зарплату, зовсім не беручи до уваги стан економіки і систему господарських стосунків.

"ЩОБ НЕ ПЛАКАЛИ МАТЕРІ..."

Дуже гостро сьогодні стоїть питання про національну армію на Україні. Що думають про неї респонденти з Устинівського району про це?

"Було б краще, щоб хлопці служили на Україні."

"Мене влаштує, щоб на Україні була національна армія. Але в ній повинен бути порядок і дисципліна."

"Я думаю, потрібно мати на Україні

національну армію" /9

відповідей. "Я б хотіла, щоб наші хлопці не гинули в чужих країнах, щоб не було вдов, а матері і діти ніколи не знали горя."

"Я зробив би на Україні вільнонайману армію."

"Я за те, щоб на Україні була своя армія, але щоб там служили не більше двох років, щоб була дисципліна, і не було "дідівщини", щоб наші хлопці не поверталися каліками, а міцними й здоровими, бо ж вони майбутні чоловіки."

"Я б хотіла, щоб наші хлопці служили на Україні, не гинули в інших країнах, а охороняли наш кордон."

"А мені однаково."

"Я за те, щоб наша армія була разом, тому що коли вороги нападуть, наша сама армія не зможе дати відсіч" /4 відповідей/

"Щоб була на Україні армія для українців."

"Щоб Україна була з Росією."

"Щоб армія була сильна і служила тільки Україні."

Устинівський район.

Не секрет, що ще зовсім недавно основними провідниками комуністичних ідей серед молоді були саме вчителі. У більшості своїй вони, ідеальні виконавці ідеологічних установок компартії, часто не можуть відмовитись від старих стереотипів і догм, від синдрому страху перед чиновником /хай той навіть буде інкчею в професійному й інтелектуальному плані/, від глузкошійщини, від обивательщини. Адже ці риси вони, щоденно спілкуючись з молоддю, хочуть чи не хочуть, але прищеплюють підрастаючому поколінню. Сьогодні політична ситуація докорінно змінилась, але люди так швидко змінитись не можуть. Учителям зараз доводиться не легко. Як вони почуваються у цій ситуації? Як ведуть себе? Які запитання ставлять їм діти? Про це розмова нашого кореспондента з учителями Новомиргородщини.

“МИ БУЛИ СОЛДАТАМИ...”

А. К. Невмийний, учитель історії, директор Новомиргородської середньої школи № 3:

— Я думаю, що вчителям у цьому плані важче, ніж учням. Учні легше сприймають нові умови. Хоч я й комуніст, але я не відчув, що ми щось втрачали, а якщо говорити самокритично, то ми були солдатами, стояли по стойці струнко і виконували будь-який наказ із райкому.

— Але ж ви були не просто виконавцями, що мали справу з якимись речами. Вчитель щодня спілкується з дітьми...

— Установка була така: якщо на уроці немає слів про партію і уряд, то це вже не урок. Ми повинні були постійно твердити, що партія й уряд піклуються про дітей. Ми ж раніше не знали, що вони мільярди чи мільйони кладуть в кишені, вірили в порядність керівництва. На уроці обов'язково треба було сказати, що партія — розум, честь і совість нашої епохи. Вчителі звикли до цього. Важко при звичаються до того, що треба шукати новий показовий, навчальний матеріал, а також свої приклади. Урок ніколи не буде тільки навчальним, він завжди буде виховуючим. Я думаю, у нас є на чому виховувати. Сьогодні мова йде про незалежність України. Тут і любов до рідного краю, і народні звичаї, яких ми не знаємо. Раніше ми теж вивчали ці теми, але епізодично.

— А як зараз у школі стоїть питання з викладанням історії України?

— У цьому році кількість годин збільшилась. Історія України йде основним предметом. Зараз у нас у викладанні історії два напрямки — всесвітня історія й історія України. Раніше було три.

Зараз викладати історію важко, треба більше шукати нових матеріалів. Не вироблені ще прийоми викладу. Раніше вчитель, який довго працює, міг роками не поновлювати свої конспекти, він знав наперед, що треба сказати.

— А як діти сприймають те нове, що з'явилося?

— Гострих питань немає. Ми ста-

раємось упереджувати їх. Багато тем на які існують по кілька точок зору. Я на уроці стараюсь їх викласти всі. Як я розумію? От так і так. Намагаюсь дітям довести, що не треба ховатись від якихось гострих моментів, говорити про них безликими фразами, треба висловлювати свої власні погляди на те чи інше питання. З вивченням всесвітньої історії проблем менше, але й тут є зміни. Наприклад, визначення держави ми давали лєнінське і все. А зараз говоримо про це дещо в іншому аспекті.

Я б сказав, що сьогодні дітей у школі важко виховувати. Треба показати якісь моральні цінності, красу людини. На чому? На особистих прикладах. Це важко робити, коли суспільство бідне, коли діти бачать, що навіть сиротам часто нема чим допомогти. Важко довести, що треба, не зважаючи ні на що, любити свою Батьківщину. Намагаємось наводити приклади, пов'язані з природою, з любов'ю до тварин. Але часто в учня нема достатньо зошитів і ручок... Ми кажемо: “Не маю, не псуй папір”. Але ж дитині треба, щоб навчитись, може, й зіпсувати якийсь аркуш, спробувати себе.

Ми організували гуртки по вивченню фольклору, етнографії, по вишивці. Діти збирають старовинні пісні, речі. Виставка вишивки у нас недавно була, дітям це подобається. Але знову ж — лиштви немає, ниток немає, стараємось обходитись, якось.

— Чи нема у вас відчуття, що цікавість до історії України, традицій, пісень зараз йде потужною хвилею, і може перетворитись у чергову кампанію? А діти мають керуватись внутрішнім інтересом, вони не люблять, коли їм щось нав'язують.

— Певний час жили гаслами. “Хай живе...”, “За рідну партію...”. І т. д. У нас у школі, коли дитина вишиває, то вона це робить не просто так, а для того, щоб потім пошити з цією вишивкою сорочку, чи виготовити серветку, і разом з тим вона опановує старовинне ремесло, прилучається до традицій рідного народу.

“НА ВИХОВНІЙ ГОДИНІ — ПЛЮРАЛІЗМ”

С. М. Швець, класний керівник II-Б класу, викладач української мови і літератури Новомиргородської СШ № 3:

— Так, нам зараз складно. Ми часто не знаємо самі як трактувати матеріал якоїсь події. Нав'язувати дітям нічого не можемо. У мене, наприклад, політінформація або виховна година. Ось недавно розглядали ми тему про прапори, герби, гімн. У дітей з цього приводу різні думки. Я їм розповідаю як це було останні сімдесят років, викладаю історичні факти, але діти часто залишаються при своїй думці.

Я не можу сказати, що кампанійщини в якийсь інший бік немає. Ми чуємо різні думки, стараємось думати,

аналізувати, робити свої висновки.

“ІСТОРІЯ — НЕ РОБОТА 3 ПЕРШОДЖЕРЕЛАМИ”

Ю. А. Невмийний, учитель історії, класний керівник 9-Б класу Новомиргородської СШ № 3:

— Думаю, що історик повинен говорити правду дітям у будь-якій ситуації. Якщо в роки Великої Вітчизняної війни дійсно комуністи йшли першими під кулі, то так про це й треба казати, але треба й сказати, що ті ж комуністи проводили масові репресії і вини за це з партії знімати не можна.

— Ви маєте зараз підручники, які б вас задовольнили?

— Ні. Підручників, особливо в 9-11 класах практично немає. Все йде з періодичної преси, різних публікацій. Я дотримуюсь тієї думки, що найкраще — спиратись на першоджерела. Якщо мова про Сталіна, то треба читати його праці, про Леніна — так само, а потім аналізувати, що там у них догма, а що не догма. По змозі роботи тих політичних діячів, яких вивчаємо, треба діставати й читати. Щоб не було так, що діти засуджують якийсь твір, а самі його не бачили, не читали.

— Чи сприймають діти поворот в політиці як чергову кампанію?

— Ми звикли вже до всіляких кампаній, то може бути така думка, бо відбулися дуже різкі зміни. Але я не вважаю, що це кампанія, бо процес національного відродження такої великої нації як українська не може бути кампанією.

“БАТЬКИ НЕ РОЗУМІЮТЬ...”

В. Г. Нсичипова, учитель української мови, літератури і народознавства Новомиргородської СШ № 3:

— Зараз учителєві української літератури важко, програма дуже відстає від часу. У програмі української літератури, наприклад, 10-го класу, досі не виведено твори, які трактують роль комуністичної партії, як керівної, спрямовуючої сили. Ми звертаємо більше уваги на моральність, людські якості, почуття. Хотілося б, щоб ті твори були замінені на більш сучасні, як ми кажемо з шукляд, що відображали б справжню правду життя.

— Учителєві літератури сьогодні, мабуть, доводиться орієнтуватись більше на журнальні публікації?

— У цьому теж складність. Не завжди прослідкуєш. Намагаємось щось знайти, але у районі бібліотеки дуже бідні, можливо, у великих містах з цим простіше.

— Ви відчуваєте по своїх учнях, що вони читають літературні журнали?

— Ні. Читають дуже мало. І немає й бажання читати. Тільки те, що ми вимагаємо обов'язково.

— Чи відчуваєте ви, що є батьки,

які передплатують літературні журнали і діти виховуються в цьому плані і вдома?

— Дуже мало, але є такі, що примушують, але ж і це не метод, треба зацікавити.

— Чи бувають у вас на уроці несподівані запитання?

— Дуже часто діти навіть поезію трактують по-своєму. Дітям смішно, що сімдесят років говорили одне, а тепер все по-іншому.

— Чи бували у вас такі ситуації, коли діти десь прочитали чи почули по радіо про творчість якогось письменника, якого ви не вивчаєте і запитали вас про нього?

— Так. Минулого року так було із Василем Стусом.

— Ви викладаєте ще й народознавство...

— Вводимо ми в школі народознавство. Вивчаємо з дітьми старі традиції. Дітям це дуже подобається. Особливо молодшим. А от батьки до цього ставляться дуже скептично, вони вважають, що це щось минуле, яке скоро пройде і дітям не потрібне. Мені здається, що повагу до традицій у молодших дітей виховати можна, а от старші, вони не будуть з душею ставитись до цього.

“Я ЇМ ПРО ПРАПОР, А ВОНИ МЕНІ ПРО ШКАРПЕТКИ...”

М. А. Суржок, учитель-методист вищої категорії української мови і літератури Листопадівської середньої школи.

Микола Андрійович один з небагатьох на Новомиргородщині, кому сьогодні не треба переглядати свої позиції. І рік, і два тому він вів мову про незалежність України, про повагу до мови народу. Далеко не завжди його розуміли, часто засуджували, доводилось боротись з тодішнім апаратом, серед представників якого у Новомиргороді, до речі, немало вчителів.

— Як сьогодні ваші колеги реагують на різку зміну політичної ситуації, що кажуть дітям?

— Учителів турбує, в першу чергу, матеріальна сторона. Я кажу у вчительській:

— Ви знаєте, що на райвиконкомі встановили національний прапор?

— Як, уже встановили? Ну й що з того, коли у мого сина он шкарпеток нема?

Та якби дивились отак під час війни Вітчизняної, то не йшли б у біг! Та ми, вчителі, повинні дбати про моральність, духовність у першу чергу. Але можна вже сказати, що зрушення є, особливо серед молодших учителів.

— А діти як реагують?

— Коли я вийшов з комуністичної партії, дехто з дітей, я думаю, не без допомоги дорослих, дивилися скоса. Якимсь я викладав на уроці Шевченка і сказав,

що мої погляди на Шевченка ніколи не мінялись, деякі до цих слів поставились з недовірою. Дійшло до того, що коли була ситуація з Хмарою, і вони мене про це запитували, а я казав, що це провокація, і Хмара не винен, одна дівчина кинула:

— Та ви такий самий, як Хмара

Я був морально роздушений, готовий піти зі школи. Це було буквально про тистояння.

— А ви класний керівник?

— Так. У минулому році у мене був дев'ятий клас, випускний. Але зараз, коли зустрічаємось, просять у мене, щоб я купив синьо-жовтого значка /я його постійно ношу/.

Ситуація змінилась, і все ж, навіть у нашій сільській школі вчительська фізкультури категорично настроєна:

— Ні, я не буду проводити урок фізкультури українською мовою.

— Спробуйте. — кажу. — в російській школі викладають фізкультуру українською мовою. Хто вам дозволить?

— Чи відчуваєте якісь зміни серед учителів району?

— Серед молодих — так. Ось Леся Миколаївна Успенко з Капітанівки. Я пам'ятаю, як було пленарне засідання вчителів району і її буквально заулюлюкали, затюлюкали. Це в мене весь час в душі звучить. А говорила ж вона про тоталітарну систему в освіті, що вчитель повинен сьогодні міняти погляди, бо з такими поглядами не можна йти до дітей, що вчитель повинен багато читати, багато знати.

— У вашій школі вчителі в основному старшого віку?

— Ні, середнього. Багато молодих. Відчувається, що лід уже зрушив, але дуже багато ще бояться. Вчитель співінитає у директора:

— Які ж пісні співати? До Жонтневих будемо щось готувати?

Директор мовчить.

Я кажу:

— Які жовтневі? Зараз ми повинні готувати свято врожаю, свято рідної мови.

Уже жовтєнєтєські зірочки в молодших класах не повинні носити, але вчителі ще й думки такої не допускають і це сьогодні! Але вже й директор наша каже:

— Принесіть мені матеріали про тризуб, я дітям розкажу.

— От бачите, а ви кажете, що нема змін. Але ж за це воювати треба було скільки!

Розмову вєла С. ОРЕЛ.

Якщо вас зацікавила порушена проблема, поділіться своїми думками, роздумами, можливо, тими непростими ситуаціями, в які доводилось потрапляти. Чекаємо листів!

Недавно група грузинських інтелігентів відвідала Звіада Гамсахурдіа і порадила йому піти у відставку "за станом здоров'я". Моложавий красень президент був неперісним здивований, несприятливим натиском і тиском заневирав депутатів, що абсолютно здоровий.

Натикати ідентичні держави, що бувають у нього не все в порядку, мабуть несприятливо. Але політика, яку творить цей грузинський лідер, уже давно шокує людей очевидним ірраціоналізмом. Здається, все, щоб він не робив, Гамсахурдіа робить не тільки безпричинно, але й на шкоду собі, примушуючи співвітчизників ханатись за голову, а чужоземців — за живіт.

Перетворення колишнього правозахисника у диктатора, а інтелектуала — у вульгарного скандаліста здається неймовірно-випадковим вивертом долі. Однак, відома грузинська журналістка Клара АБРАМІЯ, котра знає сім'ю Гамсахурдіа три десятиліття, вважає, що це зовсім не так.

"ЗАПАМ'ЯТАЙ, МАЙСТРЕ, ЦЕ — МАЙБУТНІЙ ПРЕЗИДЕНТ!"

Ті зерна, неймовірно схожі на сьогоднішні, тільки в Грузії, а й за її межами, були посіяні ще в ранньому дитинстві. У Тбілісі до цих пір живе перукар, до якого батько нинішнього президента Костянтин Гамсахурдіа водив Звіада, що зовсім маленьким, постійно примовляючи: "Стрижи його добре, це майбутній президент вільної Грузії". Шановний письменник зовсім не жартував. Думка про вибраність, виключність, високе призначення втомачувалась цьому хлопчикові ледь не з колик. З ранніх років він був оточений любов'ю і загальним захопленням. Його мати, Міранда Палавандішвілі, походила із старовинного князівського роду. Дуже м'яка, жіночна, розумниця і красуня, вона дала синові щасливу зовнішність. Але характером він пішов у батька. Живий класик, геній Костянтин Гамсахурдіа у житті був досить жорстокою людиною. Це, зокрема, позначилось на долі його дочки, сестри Звіада. Гамріко. Батько не дозволив їй вийти заміж за кохану людину, а коли вона хворіла, відвідувачів пускали до неї тільки за його вибором. Так, це була незвичайна людина. Що діялось на вулиці, коли він гав з'являвся! Мабуть, те ж саме відбувалось би, якби раптом вишов погуляти Шекспір чи Платон.

Костянтин Гамсахурдіа одержав блискучу освіту у Німеччині, вільно розмовляв німецькою мовою. І те, що Звіад володіє кількома мовами, — заслуга батька. Від нього ж — і шалений антикомунізм Звіада. Батько його все життя ненавидів комуністичну владу і боровся проти неї, як міг. Його переслідували, справа доходила до тюрми... Але він якось умів викручуватись із небезпечних ситуацій.

ТАК ПОЧИНАЛИ

Із 14 років Звіада і його друга Мераба Коставу "пасли" органи КДБ і МВС. Мати Мераба пізніше говорила, що у цих хлопчиків не було дитинства, що ледь не з пелюшок у них було тільки й розмов про боротьбу, свободу, листівки. Вони весь час щось писали, намагались розмовляти якісь тексти, їх ловили, кудись тягли, викликали батьків, робили страшні попередження. Але до пори до часу все виглядало як гра, особливо, стосовно Звіада. Над ним доля взагалі ніби ставила якийсь експеримент: я дам тобі все, що тільки ти хочеш, і подивимось, що з цього вийде. У нього дійсно було все. Талант, розум, врод, батькова слава ореол, який ви-

тав навкруг його матері, загальна любов. І це одне досить важливе: він був із багаторої сім'ї. У нього була своя кімната, письмовий стіл, сад за вікном. Йому турботливо підбирали вчителів. Ми тільки поступивши в університет, вперше взяли в руки "самідавівські" Ахматову, Сєверяніна, Мандельштама, а у нього це стояло на книжкових полицях. Із другого класу його водили в оперний театр. Він міг би і до сьогодні жити не працюючи: гонорарів від видання книжок його батька вистачить, напевне, і його вчукам. І тому, революційність Звіада здавалась якоюсь дивною.

Інша справа — Мераб: ріс без батька, був бідняком, його боротьба за краще життя для всіх знедолених була зрозумілою навіть нашому недосвідченому розуму. Але Звіад! Що йому не вистачало? Відповідь могла бути тільки єдиною — свободи Грузії! Ця легенда, ця слава росли разом з ним. Грузія чекала його майже як месію.

НЕ ПОКАЄШСЯ —

НЕ СОГРІШИШ

Іх обох, Звіада і Мераба, посадили у 1978-ому за видання журналу "Вільна Грузія". Мераб рік провів у карцері, але не зламався. Звіад витримав лише два місяці. Зроблю відступ заради пари слів про Мераба. За межами Грузії він майже невідомий. Однак, судячи з літературної спадщини, це була людина величезного таланту. На жаль, устив він зовсім небагато — у минулому році Мераб трагічно загинув при нез'ясованих обставинах. Трохи раніше наклав на себе руки його 19-річний син. Доля Мераба Костави воістину трагічна. Але це типова доля нашої людини, котра оголосила відкритий бій своїй поліцейській державі.

У його друга Звіада все склалось інакше. В Грузії добре пам'ятають публічне покаяння останнього по Центральному ТВ у тому ж 1978-ому році. Громадськість республіки тоді була просто шокована. На очах руїнувалась солодка легенда. Пізніше Звіад Гамсахурдіа пояснив свій вчинок домовленістю з Мерабом: він нібито зробив це лише для того, аби вийти на свободу, листівки. Вони весь час щось писали, намагались розмовляти якісь тексти, їх ловили, кудись тягли, викликали батьків, робили страшні попередження. Але до пори до часу все виглядало як гра, особливо, стосовно Звіада. Над ним доля взагалі ніби ставила якийсь експеримент: я дам тобі все, що тільки ти хочеш, і подивимось, що з цього вийде. У нього дійсно було все. Талант, розум, врод, батькова слава ореол, який ви-

Звіад спокійно працював в академічному інституті, займався дослідженням творчості Руставелі, блискуче захистив дисертацію "Сучасна американська поезія", яку зачитувався, як романом... Він був, як і раніше, вродливим, талановитим і,

ЗВІАД

як і раніше, боровся за свободу Грузії. Навіть влада побила його ставилась до улюбленця народу. Це був Великий Грузин. Про нього говорили як про майбутнього рятівника нації. Адже він і так для неї стільки зробив! Наприклад, тільки завдяки розгорнутій ним кампанії було законсервовано будівництво трансгрузинської магістри і могутньої ГЕС на Інгурі — обидві будови могли принести величезну шкоду природі республіки. Він врятував великий пам'ятник стародавньої грузинської культури — Гареджі, добившись закриття розташованого там полігону. Хіба це не говорить про те, що над усе Гамсахурдіа ставить суспільне благо?

ЗВІАД — РУЙНІВНИК

До мене особисто витеврення стало приходити після порівняно недавньої зустрічі з ним. Це було перед президентськими виборами. У ході справи мова зайшла про одну людину, яку Гамсахурдіа висував на високий пост в республіці. Я добре знала цього А.Г. /рідкісний кон'юктурник/ і сказала свою думку про його невисокі моральні якості. На мій подив, Гамсахурдіа не здивувався, більше того, додав, що це справді підлий тип, але саме така людина на тому посту йому і потрібна.

— То що ж ви тоді хочете від комуністів? — сказала я Звіадові. — Адже вони теж вибирали тих, хто їх слухав і проводив їхню лінію. Яка різниця між ними і вами?

Це було жахливе відкриття: бог упав з небес, і я побачила, що це славоміст, який кричить, що рухається тільки по прямій. Бать-

ко вклав у нього бажання зруйнувати потворний барак комунізму, але ніхто не виховав у нього творця. Це геніальний руйнівник. Нищачи, він готовий подолати будь-які перешкоди, піти на будь-які жертви. Сьогодні на його прапорі старий лозунг ортодоксальних комуністів: мета виправдовує засоби.

"ЦЕ НАШІ ЛЮДИ"

Одна з характерних рис Гамсахурдіа — він не терпить порядкової розумної людини. За дуже короткий час, що він знаходився біля влади, Звіад умудрився, якщо скористатись популярним висловом Олександра Яковлева, оточити себе

З а ш т о в х а в ш и відвідувачів у свій розкішний кабінет, міністр поклявся найстрашнішою клятвою, що поверне гроші буквально через два тижні. Повернув чи ні, не знаю, але невдовзі Гамсахурдіа відправив цього суб'єкта у зарубіжне відрядження, довіривши йому певну суму у валюті. Той поїхав і згинув. Його почали розшукувати, не відрізняючи, але знайшли, примусили повернутись. З'ясувалось, що валюта витрачена, завели кримінальну справу, дружина його стрілялась... Шум і скандал був на всю республіку, але поступово справу зам'яли, слідство припинили, а сам герой десь тихо подівся.

Подібних історій у Тбілісі можуть розповідати багато, тому сьогодні нема-нема та й почуєш тут тепле слово на адресу усунених з політичної арени комуністів.

"СПАСИБІ РІДНІЙ ПАРТІЇ"

До речі, як це не парадоксально, але саме комуністи допомагали Звіадові взяти владу. Справа не в тому, що вони чинили слабкий опір, — працівники апарату ЦК, навіть завідувачі відділами, відкрито працювали на Гамсахурдіа. Не випадково невдовзі після свого обрання він публічно заявив: "Спасибі комуністам". І ось вони пішли. Райкоми КПРС і райради змінили назви, ставши тепер префектурами і сакребулами. У крісла "колишніх" сіли "нові люди". Зайняли

дала щось схоже на обітницю ходити у такому вигляді до повної перемоги над ворогами Грузії, тобто ворогами Звіада. Ці дами — обов'язкові учасниці всіх мітингів. Вони досить мобільні — в один і той же день можуть з'явитись у найрізноманітніших місцях Тбілісі і при першій появі президента починають верещати: "Звіад! Звіад! Звіад!" Поступово вони доводять себе до такої істерики, що починають ридати, рвати на собі волосся чи кофтини. Остання новина — вони почали тягати плакат "Буша — у відставку!"

ДВІ МАНІЇ ПРЕЗИДЕНТА

Невтомний викричав КДБ Звіад Гамсахурдіа, як виявилось, любить донощиків. Зараз у Грузії йде мало не змагання, хто на кого більше "настукає", масовості якого позаздрив би навіть Берія. Друга манія нашого президента — страх перед всюдисущими ворогами. Грузія буквально окупована замаскованими "агентами Кремля, КДБ, Горбачова". Останнім часом з'явилися особливо небезпечні "агенти Шеварднадзе". Недавно зателефонував давній товариш, працівник республіканської прокуратури, і "порадував": у списку осіб, які підлягають арешту, і моє ім'я. Невже він думає, що і я, як і всі інші, "агенти", сплю і бачу себе в його президентському кріслі? Республіку захлестнула хвиля арештів. Кращі люди, гордість

і його кампф"

шпаною, люмпенами і відразу ж віддали від себе режисерів Резо Чхеїдзе, Роберта Стуріа, Ельдара Шенгелая, Тимура Чхеїдзе, професорів Вахтанга Гогуадзе, Нодара Натадзе, академіка Ніко Чавчавадзе і багатьох інших. Чому ж це вони так раптом перестали поводитись "батькові нації"? Та хоча б тому, що для них поняття демократії пов'язане перш за все з рівністю всіх перед Законом. А Гамсахурдіа ніколи не хотів бути на рівних із ким-небудь.

Його нові друзі — люди "без претензій". Єдина їх перевага — вони "особисто віддані". Свідчить колишній прем'єр Тенгіз Сігуа: "Я бачив, що на відповідальні пости почали приходити дилетанти, що непрофесіонали стають ленами уряду. Але коли я протестував, Звіад Гамсахурдіа говорив: "Це наші люди!"

Ось одна історія із цього ряду. Міністром торгівлі Гамсахурдіа призначив якогось Гвелісіані, котрий закінчив будівельне ПТУ. А втім, і будівельником він не працював, а промишляв тим, що збирав з довірливих людей гроші, обіцяючи допомогти із квартирою, після чого безслідно зникав. Ставши міністром, майже відразу цей чоловік виступив по республіканському ТВ. Обмануті ним люди, побачивши до болу знайоме обличчя, наступного ранку примчались у міністерство.

Іхні машини, іхні дачі, поліклініки. Ідальні і все інше. Правда, на відміну від "колишніх", ці найняли собі охоронників, призначивши їм пристойні оклади. "Нові" схоже, відчувають, що вони тут ненадовго, і тому поспішають встигнути зробити хоча б найголовніше — набити свої кишені. Це вдається багатьом. Майже половина префектів уже піймана на хабарництві. Їм пред'явлені обвинувачення, але жоден з них не притягнутий до відповідальності — власті стараються зам'яти будь-який скандал, де фігурують "нові". Інакше — "що скажуть вороги?"

За цими турботами у "демократичних" правителів не дійшли руки до приватизації власності, до земельної реформи, до яких-небудь реальних реформ взагалі. Вся земля, як і раніше, у колгоспів і радгоспів, приватна власність заперечується однозначно. Не так давно президент видав особливий указ, за яким почали відбирати садові ділянки у тих, хто на них не побував. Відключили воду, світло, зруйнували дороги, вирощений урожай конфіскували на користь республіки — ось такі реформи модні нині в Грузії. І все ж, не дивлячись ні на що, у Звіада і на сьогоднішній день немало прихильників. Особливе місце займає жіночий загін, який в народі називають "чорні колготки". Ця сотня дам віком трохи за 40, одягнена у все чорне

Грузії, кинуті у застінки чи усунуті з політичної арени. Зневажаються всі права людини. Загнали рота усім "невигідним" засобом масової інформації. Боюсь крові, Великої крові. Єдина надія: Бог надарує нашого президента піти по-хорошому. Це був би вчинок, і Звіад Гамсахурдіа залишився б у пам'яті народу нищителем тоталітаризму, національним героєм. Але ця надія дуже слабка.

Дивна річ! із самого початку Москва, вважаючи Грузію у складі СРСР, ніби не помічала, що творить новий грузинський керівник. Бідному Ландсбергісу і чхнути не можна було, аби не викликати шалений гнів кремлівських володарів. На мирну демонстрацію тбілісців 9 квітня 1989 року вони кинули армійську броню, а на "оскаженілий антикомунізм", "війновий сепаратизм" Звіада Гамсахурдіа — нуль уваги. Ні рядка в указі, ні слова у доповіді. Чому ж так?

Мимоволі починаєш думати: а може, союзному керівництву Гамсахурдіа був якраз і потрібен для прикладу. Ось, мовляв, полюбується, люди добрі, яка вона, майбутня "демократія". Страшно?

Дуже страшно...

/За матеріалами газети "Меганоліс-Експрес", вересень 1991 року.

1) Кампф — боротьба (з нім.)

ПРЕМ'ЄРА

Романе, до якого жанру ви відносите свою творчість?

— Я ніколи не займався визначенням жанру. Те, чим я займаюся, прийнято називати авторською піснею. Хоча пишу також і для інших виконавців.

— Для кого, наприклад?

— Тріо "Меридіан", Максим Шевцов. Зараз веду переговори з Михайлом Шифрутинським /живе у США — Н. Д./, котрий збирається включити кілька моїх пісень до свого репертуару.

— Ви ведете концертну діяльність. Де виступали, як приймала ваші пісні публіка?

— Куди запрошують, там і виступаю. Більше від інших місць подобається виступати в Києві. Не тому, що там приймають краще — просто люблю це місто. Зараз, коли знають мої пісні, на концерти приходять свій глядач.

— З якого часу ви займаєтеся пісенною творчістю? Чому вирішили взятися за цю справу — по натхненню чи як?

— Я люблю це, і як мені здається, вмію робити: займався цим постійно, а першою професійною роботою були пісні й музика до спек-

таклю в 1982 р. З 1984 р. сам став виступати з концертами в різних програмах. У 1989 р. мене почали запрошувати працювати в сольному відділенні з кимось із відомих артистів /В. Веселовський, група "Август", Ю. Куклачов, тріо "Меридіан" і т.д./ . Таке становище мене не влаштовувало. З одного боку, мене не знав глядач і щоразу доводилося орієнтуватися на смаки й інтелект залу, по ходу коригувати програму. А з іншого боку не хотілося залежати від артистів, котрі роблять збори. Тому припинив це і 1989 р. записав перший магнітний альбом "Ви не були в Одесі", який розійшовся по країні, і це дало можливість мати свого слухача. В 1990 році був записаний альбом "Билет на Жмеринку", зараз готую третій.

— Скільки у вас усього тепер пісень?

— Ніколи не рахував.

— Улюблена тематика?

— Улюблених тем немає.

Пишу те, що цікавить у даний момент.

— і що у даний момент хвилює?

— В даний момент найбільше хвилює, як ми переживемо зиму.

— А Ваш прогноз?

— По-моєму, ситуація в країні не піддається жодним прогнозам. Якби ми займалися ділом, можна було б передбачати результати, а оскільки ми живемо в боротьбі, яка ведеться заради самої боротьби, то важко сказати, що при цьому вийде. Я не прихильник якихось партій чи політичних течій, я прихильник нормально-го способу життя, а нормально-го суспільства, вважаю, не цікавиться політикою. Політика, до речі, як і написання пісень, є справа захоплених людей. А оскільки в нашій країні всі стали політиками /що вже було в 1917 р./, то майбутнє я бачу сумним. Після загибелі КНРС утворився вакуум, який повинен заповнити новий ворог. Добре, якщо це будуть марсіани.

— У вас є пісні про політику?

— Є. Останнім часом таких не пишу, бо життя настільки політизоване, що хочу хоч за письмовим столом од цього перепочити.

— Наскільки мені відомо, ви співаєте російською мовою. Чи є у вас пісні українською?

— Немає. Вільно володію тільки російською. А як важко

РОМАН чекає МАРСІАН

Наш співрозмовник — автор і виконавець пісень кінохитів Роман БУЛГАЧОВ. Його виступи слухали і по радіо й зі сцени, дивилися по телебаченню не тільки земляки, а й глядачі та слухачі України.

вільно володіти бодай однією мовою, можна бачити на прикладі хоча б президента СРСР. А якщо серйозно, я не бачу в цьому проблеми, оскільки творчості, вважаю, не існує в рамках якоїсь однієї мови. І якби зараз моїм сусідом був Пушкін, я гадаю, нерозумно було б витрачати зусилля, щоб переконати його в необхідності писати державною мовою.

— Ваші музичні симпатії й антипатії?

— На тему творчих антипатій інтерв'ю не даю. А подобаються Маккартні, Висоцький, Моцарт, Шопен.

— Ви говорили про свого глядача. Яка публіка вам найбільше до вподоби і перед якою важко виступати?

— Важко виступати перед дурнями, бо в основі моїх пісень вірші, а для сприйняття поезії загальної середньої освіти ще недостатньо. А перед усіма іншими людьми виступати люблю. Але це ні в якому разі не означає, що тих людей, кому подобаються мої пісні, я вважаю розумними, а інших навпаки.

Бесіду веде
Н. ДАНИЛЕНКО.

Реакція іванівської публіки наштовхнула мене на сумну думку, що сільський глядач більше вміє шанувати працю актора. "Ой, спасибі, — говорили після вистави іванівські колгоспники, — ой, як гарно грали. І дід Северин, і Савка, і Василя, і Тиміш, і Олена, і Матвій. Та нехай до нас частіше приїжджають. Наш голова ніколи не відмовляється порадувати людей". Сам Л. Й. Шліфер, на жаль, після важкої операції і не міг бути присутнім на виставі. "МК" бажає йому доброго здоров'я і висловлює вдячність за турботу про людей. До речі, виставу колгосп закупив і люди дивилися її безплатно.

Мене порадувало, що на виставі було багато молоді і дітлахів. Останні знає, як завжди дивляться вистави, але тут мене просто здивували — так культурно вели себе в театрі. А дорослі глядачі прийшли на виставу з полів і ферм у буквальному розумінні. Недавно мені розповідав голова обласної Ради В.І. Желіба, який проводить "парламентську відпустку" переважно на полях Кіровоградщини, як гарно працюють люди. Їм важко. Не вистачає техніки, бензину, погоди підводити, в сільських крамничках порожньо ще більше, ніж у міських /скаржилися на це й іванівці, але скаржилися якось "оптимістично"/, та вони працюють з незалежною нам, жителям міста віддачею.

Я веду до того, що театр імені Кропивницького робить дуже хорошу справу, обслуговуючи сільських трудівників. Ми вже писали про "паризьку наречену" в Новоархангельському районі. Тепер сюди "приїхали українські козаки". Треба сказати, нікого не ображаючи, український лубок "Як наші діди парубкували" з музикою О. Вепринського і текстами пісень В. Алдошина сільським глядачам набагато зрозуміліший і ближчий ніж "Наречена з Парижа". Зоровий образ вистави, як вже говорилося, багато втратив на маленькій сільській сцені, але ми вітаємо художника П. Босого /депутата міськради, між іншим/ з дебютом. Вітаємо також і молоді актриси І. Алдошину, що дебютувала у ролі Олени. Назвемо й інших виконавців заслужених артистів України А. Романюка, І. Кравцова, артистів Л. Охваленко, В. Алдошина, І. Тарнавського, що будуть викликати оплески жителів Новоархангельського району. Чому саме Новоархангельського? Та тому, що, як пояснили мені представники адміністрації театру, районне керівництво і, зокрема, профспілка цього району найбільше сприяють гастролям кропивничан. Є над чим замислитись?

В. ЛЕВОЧКО

Новоархангельський р-н.

КІНОАФІША

ДЕСЯТА ТОННА ПРИМАР

Застрелених, викинутих у вікно, задушених у цьому фільмі набігає з десяток. І нікого не шкода—ніколи жаліти. Треба дивитися на пригоди головного героя—безробітного темношкірого сищика, котрий час від часу відгукується на прихвильні прохання когось вистежити, закласти чи навіть відправити на зустріч із предками. Виходить так, що одну жінку вбивають замість іншої, й наш детектив у стислі строки, встигаючи поміж іншим поніжитися з дамами, всіх убивць виводить на чисту воду. Правда, десь ви про те неначе вже чули? Та скільки загодно! Романи з такими сюжетами тоннами видає на-гора містер Джеймс Х.Чейз, і нічого, народ бере його в кооператорів. Дуже схожі історії постійно гуляють по відеозалах,

і нічого, люди й досі ходять. На малому екрані це називається "Поліцейський із Біверлі-Хіллз", на великому—"Ілюзія смерті", виконавці мають різні прізвиська й різні обличчя, а в результаті майже однаково задоволення—нижче середнього. Ілюзія кінно, якщо не забувати, що кіно—це все-таки мистецтво, а не демонстрування мод чи піротехнічних ефектів.

Хоча саме це є відмінною рисою стрічки "Перевертень". Плужні перетворення гідкого качення в прекрасного лебедя навіть на ранг казки не тягнуть, такі прісні. Тут є лише два відрадных моменти—білявий красень(не те слово!) мужчина, і така ж гарна жіночка. То будь ласка, в рекламі

ролики їх, а не в художній фільм із претензією на філософічність і містику з нестрашними чортами й привидами.

Задушить нас Америка, на пні доконає своєю третьосортністю. І ніякого просвітку: знов афіші закликають у кінотеатри на те, що підлітки в задусі відбарабанили два роки тому. В підвалі вже з цього мотлоху мало що вичашиш, а в просторому залі з кондиціонером щось до каси прилипне...

І.КУЗНЕЦОВА.

НАСТУПНИЙ ТУР КОНКУРСУ

ШАХОВИЙ КЛУБ
"КАІСА"

як завжди, перш за все, пропонуємо перевірити вірні рішення минулих завдань.

Завдання 1

1. Fd2 2. Fg5x
1. ...Ff4 2. Kf5x
1. ...Ff5 2. Kf7x
1. ...Ke3 2. Kb4x

Завдання 2

1. d7 2. Te8x
1. ...Ce7 2. dcfx
1. ...kd7 2. f7x
1. ...Ka6 2. dKx
1. ...Kpc7 2. d8fx
1. ...Kpe7 2. Cg5x

Завдання 3

1. Fb7. K:c2 2. Te6 C:e6 3.
1. ...Cc2 2. Te4 C:e4 3. K:e4x
1. ...Kpd4 2. Kb5 + Kp:e3 3.

1. ...fe 2. Ca3 + Kpd4 3. Fg7x

Завдання 4

1. Kg5 2. f7 + Kp:e7 3.
1. ...Fb8 2. Fa3 Cc5 3. Fa8x
1. ...Fb8 2. Fh2 Th3 3. F:b8x
1. ...Fc8 2. Fc2 Ke4 3. F:c8x
A зараз сьомий тур.

Білі: Kpg7, Fg2, Fb3, Cf1, Cg1.
Чорні: Kpc4, Te2, n.n.b5, c5, d5.
Мат в 2 хода /2 очка/

Завдання 2
Білі: Кра6, Fb6, Tc8, Ce7, Kc4.
Чорні: Kpd5, Fh6, Td6, Ca3, Kg6.
Мат в 2 хода /2 очка/

Завдання 3
Білі: Kpg7, Fe3, Tc7, Td8, Kb5.
Чорні: Kpe6, Ce5, Ce4, Ka8, Kf3.
Мат в 3 хода /3 очка/

Завдання 4
Білі: Kpc8, Ff2, Td6, Th7, Ce7.
Чорні: Kf6, Te1, Kf1, Kg5, n.n.f4.
Мат в 3 хода /3 очка/.

Отже, чекаємо ваших відповідей.

Секрети бойових мистецтв світу

ДжонФ.Гілоі

ДОТОРК ВІДСТРОЧЕНОЇ СМЕРТІ

За тиждень до відходу мого пароплава я розмовляв з відомим тайваньським вчителем шао-ліня Оу Сільяном. Його демонстрування боксерського мистецтва були одночасно красивими і могутніми, викладення дуже жвавим /він чудово володів літературною китайською мовою/. За допомогою відповідних анатомічних схем він пояснював, що майстри шао-ліня протягом століть керувалися при завданні атемі тою чи іншою годиною дня. За його словами, кров підходить близько до поверхні тіла у різні години і боксеру треба тільки знати цей ритм і циркулювання, щоб завдавати при потрібні удар у ту частину тіла, де в цю мить кров найбільше всього. У цьому випадку вірогідність нанесення тяжкої травми супернику найбільша, а також цілком можлива його смерть.

Цей метод перевірений часом і будь-який лікар-фахівець у традиційній китайській медицині засвідчить його. Коли жертва бою приходить /або частіше її приносили/ до лікаря, той міг прискорити лікування, користуючись теж анатомічною схемою, бо травма, як правило, була наслідком ударів відповідних конкретній годині доби. Я був вражений. На Заході не існувало нічого, що могло б зрівнятися з цим. Та все ж усе, що я почув було... словами. Чи дійсно все так? Чи можна я на власні очі побачити які-небудь докази?

Маленька борідка Оу настільки бурхливо, хоча вираз його обличчя залишився незмінним. Я

швидко, зазначив, що хотів повірити йому, не потребуючи доказів, хоча багато скептиків на Заході не повірять мені — їх, в свою чергу, можна переконати лише відчутною демонстрацією. Короткою командою він підкликав юнака років 25 і без будь-якого попередження швидко завдав йому удар, не дуже сильний, не усім кулаком, а тільки суглобами пальців у ліву частину тулуба. Відразу ж з'явилася маленька червона пляма.

Учитель повернувся на своє місце, а учень сяк-так добрів до лави за допомогою двох товаришів. Оу сказав, що в цей час /біля третьої години дня/ було дуже небезпечно завдавати подібний удар, тому він наніс його трохи повз скупчення великої кількості крові, таким чином, щоб тільки продемонструвати ефект методу.

Узявши за лікоть, він підвів мене до лави, якій лежав хлопець. Юнак лежав на спині, тіло нагадувало мені мокру ганчірку. Очі відкриті, але дивляться в нікуди, дихання затруднене. Я помітив його чоло, воно було вологим і холодним. Оу сказав: "Не повірте ж ви, що після всього, що трапилось, ця молода і повна сили людина змогла б ще битися, хоча б одну-єдину мить?" — "Звичайно, ні!" — "І яким же чином, — продовжував Оу, — вчені Заходу пояснюють усе це? Я вдарив його дуже слабо у місце, в яке дуже часто б'ють ваші боксери. Там такий удар не тільки не приніс би шкоди, а й залишив би мене відкритим для контратаки суперника. Ви повинні повірити, що техніка і сила — це не все, що необхідно в бою. Важливо ще знати — КУДИ ВДАРИТИ. Ви, звичайно, знали це і

раніше, але сьогодні назвали ще одну важливу річ — КОЛИ ВДАРИТИ. Наша доля — не тільки в зірках, а й в годинах. Пам'ятайте це".

До цього часу юнаку дали якісь ліки і його дихання стало більш регулярним. На мості тання про його стан Оу відповів: з ним усе гаразд, але він ще біля місяця не буде в формі щоб битися. Такий час потрібен, щоб прийшли до норми його внутрішні органи.

Я був втомлений і трохи виведений з рівноваги. Після цієї демонстрації наша розмова почала затухати, і я хотів піти. Проте несподівано згадав про "доторк відстроченої смерті". Можливо, удар, завданий у відповідний час — це вираження тієї ж сили? Переборовши докори сумління, що й так віднімаю у нього достатньо часу, я спитав у Оу: чи чув він що-небудь про це.

Він відповів згодом. Спокійно подивився на мене. Це тривало хвилину, або більше. Я дивився йому прямо в очі, серце в мені калатало і розум казав, що я зайшов аж занадто далеко і образив майстра. Оу промовив по-тайваньськи кілька слів, яких я не зрозумів. Юнака разом з лавою винесли і всі вийшли, окрім одного хлопчини, років 15 ти. Потім Оу повернувся до мене.

"Судячи з вашого тону, — почав він, — видно, що ви пов'язуєте цей так званий "доторк відстроченої смерті" з ударом у відповідну годину, який ви тільки що мали змогу бачити. Ви праві. Однак вміняти виконувати те, про що ви говорите — далеко за кордонами можливостей більшості майстрів, навіть найкращих з них. На Тайвані є один володільцю цим методом, але дуже рідко демонструю його

навіть перед китайцями". Йому конче потрібен". — Він раптом посміхнувся мовив Оу. Я встав і по-перше за весь час уважно спостерігати нашого спілкування. А за діями майстра. Той потім сказав: При цьому же почав жестикулювати контроль не такий впевнений своїм правом вказівним пальцем і легко поставив атемі, тому небезпека тут його на точку трохи нікуди більша. Хто захоче жче пупа сина. Потім піддавати себе такому знову повернувся до мене. "Доторк", коли небезпека не тільки фізична, а доторк "чи" /внутрішньої енергії/, який передається дуже гладко. Ви ідете через тиждень, отже я розраховував ефект жартус і буде продовжувати далі. Проте він за три дні. Оповідні чарівки і сидів із зводячою з розуму усмішкою. Так що я доручаю його чекаючи відповіді. Я знову почав відчувати себе якось моторошно і мусив заговорити: що, далі? Не кваліфікована у спорті людина, взагалі не боксер, та й вік у мене розмовою. А-Лін із своєю вже не той. І через неможливість повернутися разом зі мною від'їжджати і т.д. Оу в Тайбей. Коли я спитав засміявся, дав знак мені у нього, чи відчув він замовкнути, і тільки тоді щось під час доторку я зрозумів, що майстер бачка, хлопець відповів дійсно кепкував з мене, заперечно. Три наступних Оу вказав на хлопця, який ми були нерозлучні чину і той, не вагаючись, він дуже сподобався вийшов уперед. "У мого сина ще не було подібного досвіду, а він

(Далі буде).

Бабуся, мама, Василь Дмитрович, т. Валя, д. Валя, братики Андрійко і Сергій від усієї душі вітають студентку Олександрійського педучилища Наталю Коваленко з 18-річчям.

Хай квітне доля у роках прекрасних, і приносить літо ніжність і тепло. Хай у кожній днині світить сонце ясне. І тобі дарує щастя і добро.

АЛМА-АТА НА КІРОВОГРАД
Міняю трикімнатну квартиру з усіма зручностями, 43 кв.м., 5-й поверх 9-поверхового будинку, кімнати і санвузли роздільні, дві лоджії — на трикімнатну квартиру. Звертатися у Кіровограді за адресою: вул. Луначарського, 1-в, кім. 57.

Загублений студентський квиток № 766187, виданий Кіровоградським педінститутом на ім'я Алли Миколаївни ЄЛЕЦЬКОЇ, вважати недійсним.

Загублений студентський квиток № 510130, виданий Кіровоградським міським господарського машинобудування на ім'я Сергія Миколайовича ГИШКА, вважати недійсним.

Загублений штамп "Для продуктів" д/с № 42 м. Кіровограда вважати недійсним.

Загублений студентський квиток № 619/86, виданий Кіровоградським педагогічним інститутом на ім'я Олени Геннадіївни ФІЛІПОВОЇ, вважати недійсним.

Мені 66 років, одинока, пенсіонерка, мешкаю в Кіровограді. За характером спокійна, доброзичлива. Можу допомогти старим хворим людям.

Житлом не забезпечена. Писати: голрвоштамт; пред'явнику паспорта - 19-ОЛ №596533.

СТРАХОВА КОМПАНІЯ

«М. ГРОМОВИЙ І К°»

ПРОПОНУЄ

жителям міста та області різні види страхування.

ДИТЯЧЕ СТРАХУВАННЯ — по закінченні договірних строків виплачується 100 процентів суми страхування та премії від 5 до 100 відсотків суми в залежності від терміну страхування.

КОМПЛЕКСНЕ СТРАХУВАННЯ — за принципами ощадбанку. Виплачується щорічний процент за внесок:

1-й рік — 8%,
2-й рік — 10%,
3-й рік — 11%,
4-й рік — 13%,

5-й та наступні роки — 15%.

СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ — у випадку смерті застрахованого його малолітнім дітям виплачується пенсія у розмірі середньомісячної заробітної плати.

СТРАХУВАННЯ МАЙНА — здійснюється за ринковими цінами. Якщо ваше майно не постраждало протягом визначеного строку, передбачається виплата преміальних.

СТРАХУВАННЯ АВТОГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ — перед третьою особою, яка постраждала через необережність застрахованого водія.

СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ жінок на період вагітності і пологів — гарантує отримання матеріальної допомоги жінкам та новонародженим.

СТРАХУВАННЯ КОМЕРЦІЙНОГО РИЗИКУ — дає можливість впевненіше дивитися у майбутнє.

СТРАХУВАННЯ УЧАСНИКІВ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ на час їх проведення.

СТРАХУВАННЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ВАНТАЖІВ — компенсує вартість нашого вантажу, якщо він не прийде до місця призначення.

СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ трудових колективів.

СТРАХУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ НА ВИПАДОК ЗАКРИТТЯ дає можливість не боятися ринку і закриття вашої фірми. Ми вам допоможемо.

СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ — гарантується виплата компенсації після втрати роботи.

КОРИСТУЙТЕСЯ ПОСЛУГАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ «М. ГРОМОВИЙ І К°».

МИ — гарантія вашого успіху і впевненості у завтрашньому дні.

Наша адреса: м. Кіровоград, вул. Попова, 20, корп. 5. Телефон: 59-68-38.

Іхати: автобусами №№ 101, 106, 112, 119, 134; тролейбусами №№ 4, 8 до зупинки вул. Попова.

понеділок

21 ЖОВТНЯ

УТ (1 програма)

16.00 УТН. 16.10 Сонячне коло. Танцює "Росинка". (Кіровоград). 17.00 Відеозвіт про сесію обласної Ради народних депутатів. (Кіровоград). 19.00 УТН. 19.30 "Хто ми...". Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1. 20.45 На добраніч. діти! 21.00 Реклама. 21.15 Говоримо українською. Квіти. 21.35 Анонс "Ранкової мозаїки". 22.35 Вечірній вісник. 23.05 Музичні зустрічі. 0.10 УТН. 0.25 Нічний телезал. Тиждень культури Німеччини на Україні. Документальний телефільм.

ЦТ (1 програма)

6.30 Ранок. 9.05 Футбольний огляд. 9.35 М.С. Салтиков-Шедрін. "Тіні". Прем'єра телевистави. 11.30 Мультфільм. 12.00 ТСН. 12.10 Казки і притчі народів різних країн. 12.15 Марафон. 15.00 ТСН. 15.15 Це було...було... 15.30 "Слухати у відсіках". Художній телефільм. 1 серія. 16.35 Дитяча година. З уроком французької мови. 17.35 "Одинадцять років і все життя". 18.25 Блокнот. 18.30 ТСН. Міжнародний випуск. 18.45 Ринок. Час вибору. 19.15 Мультфільм. 19.25 Прем'єра документального фільму "Росія мені сниться рідко". 20.00 М.С. Салтиков-Шедрін. "Тіні". Прем'єра телевистави. 21.00 Інформаційна програма. 21.40 Продовження телевистави "Тіні". 22.35 Парламентський щоденник. 22.50 Авторське телебачення. У перерві — 23.50 ТСН. 00.50 Джазові портрети. 1.50 "Вітер осінній". 2.35 На Ш міжнародному фестивалі православної музики у Москві.

ЦТ (2 програма)

УТ (2 програма)

8.00 Гімнастика. 8.15 Документальні телефільми. 8.35 Італійська мова. 9.05 У світі тварин. /З сурдоперекладом/. 9.50 Авторські програми Ю.Нагібіна. "С.Т. Аксаков". 11.00 "Шоста частина землі". Документальний фільм. 11.30 Телевізійна інформаційна комерційна програма. 12.00 Театральний роз'їзд. На виставі Е.Некрошюса "Ніс". 13.00 "Людина на полустанку". Художній телефільм. 14.05 "Хореографічні мініатюри". Фільм-концерт. 14.40 Розповіді про художників. Н.Ромадін. 15.20 Документальний фільм. 15.30 Віче. 17.00 Музичний телеабонемент. Еміль Гіельс. 18.00 Мультфільм. 18.15 У світі тварин. /З сурдоперекладом/. 19.00 Особиста думка. 19.10 Грані. Художньо-публіцистична програма. 19.55 Реклама. 20.00 Вісті. 20.20 Вечірня казка. 20.35 Телебійра інформую. 21.05 Крайні фільми документалістів Єкатеринбурга. 22.05 "П'яте колесо". 22.55 Реклама. 23.00 Вісті. 23.15 "П'яте колесо". /Продовження/.

вівторок

22 ЖОВТНЯ

ЦТ (1 програма)

6.30 Ранок. 9.05 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм. "В'язень замку Іф". Фільм 1. 1 серія. 10.10 Дитяча година. З уроком французької мови. 11.10 На арені цирку. 12.00 ТСН. 12.10 Біржові новини. 12.25 Паралельні світи. 14.15 Телеміст. 15.00 ТСН. 15.15 "Будинок на масліці". Документальний телефільм. 15.45 "Слухати у відсіках". Художній телефільм. 2 серія. 16.50 Разом з чемпіонами. 17.05 Дитячий музичний клуб "440 герц". 17.50 Мультфільм. 18.10 Біржові новини. 18.30 ТСН. Міжнародний випуск. 18.45 Блокнот. 18.50 Світ захоплених. 19.05 Сходина. 19.50 Вперше на екрані ЦТ. Художній телефільм "В'язень замку Іф". Фільм 1. 1 серія. 21.00 Інформаційна програма. 21.40 Спортивна програма. 23.40 Парламентський щоденник. 23.55 ТСН. 0.10 Т/О "Слово" представляє: книжковий двір. 1.15 Бесіди з єпископом В.Родзянком. 1.35 Атлетизм. Чемпіонат СРСР. 2.20 Вперше на екрані ЦТ. Художній телефільм "В'язень замку Іф". Фільм 1. 1 серія.

УТ (1 програма)

7.30 Відеоблок "Ранкова мозаїка". 8.45 УТН. 9.00 Телефільм "Маленька подорож до Єгипту". 9.20 "Спадщина". На руїнах історичного Дубна. 10.10 Музичний глобус. 11.10 Доброго вам здоров'я. 11.40 Шкільний екран. 7 кл. Російська література. Розвиток мови. 12.10 Кінопрограма. Тиждень культури Німеччини на Україні. 13.10 УТН. 16.00 УТН. 16.10 Веселка. 16.40 Документальний фільм "Одного чудового зимового дня". 16.55 Фільм-концерт "Волинські забави". 17.25 Кінопрограма. Тиждень культури Німеччини на Україні. 18.00 На четвертій сесії Верховної Ради України. 19.00 УТН. 19.30 Студія "1 грудня". 20.50 На добраніч, діти! 21.00 На четвертій сесії Верховної Ради України. 22.00 Вечірній вісник. 22.30 На четвертій сесії Верховної Ради України. 23.20 УТН. 23.45 На четвертій сесії Верховної Ради України.

ЦТ (2 програма)

УТ (2 програма)

8.00 Гімнастика. 8.15 Документальні телефільми. 8.35 Французька мова. 1 рік навчання. 9.05 Французька мова. 2 рік навчання. 9.35 Мультфільм. 9.40 Концерт Московського камерного хору. 10.25 Бесіди про російську культуру. 11.00 "П'яте колесо". 13.00 "Цивільний позов". Художній телефільм. 1 серія. 14.05 Ритмічна гімнастика. 14.35 "Березові голоси". Документальний телефільм. 17.00 Клуб мандрівників. /З сурдоперекладом/. 18.00 "Я вас любив...". Звучать вірші О.С.Пушкіна. 18.30 Діалог з комп'ютером. 19.00 Парламентський вісник Росії. 19.15 Київська панорама. 19.45 Скрипкова музика. 20.00 Вісті. 20.20 Вечірня казка. 20.35 С.К.В. Спеціальний комерційний вісник. 20.45 Чемпіонат СРСР з баскетболу. Чоловіки. "Будівельник" — ЦСКА. 2 тайм. 21.20 Телефільм "Муссавір". 21.35 Від за ВІД. "...ГКЧП до самих до околиць". 22.05 Патрісія Каас у Москві. 22.55 Реклама. 23.00 Вісті. 23.20 Патрісія Каас у Москві. /Продовження/.

середа

23 ЖОВТНЯ

УТ (1 програма)

7.30 Відеоблок "Ранкова мозаїка". 8.45 УТН. 9.00 Пісні кохання. Співає Лев Колоков. 9.25 Документальний телефільм "І знову я належу не собі". 10.35 Шкільний екран. 5 кл. Музика. Казки в музиці. К.Стеценко. 11.05 Грає джаз-бенд. 11.40 Шкільний екран. 9 кл. Російська література. Позакласне читання. Поезія М.Дудіна. 12.10 Кінопрограма. Тиждень культури Німеччини на Україні. Документальний телефільм. 13.10 УТН. 16.00 УТН. 16.10 Джерельце. Телеіцей української мови. 16.55 Музичний фільм "До батька по пісні". 17.15 Кінопрограма. Тиждень культури Німеччини на Україні. Документальні фільми. 18.00 На четвертій сесії Верховної Ради України. 19.00 УТН. 19.30 На четвертій сесії Верховної Ради України. 20.45 На добраніч, діти! 21.00 На четвертій сесії Верховної Ради України. 22.00 Вечірній вісник. 22.30 На четвертій сесії Верховної Ради України. 23.30 УТН. 23.45 На четвертій сесії Верховної Ради України.

ЦТ (1 програма)

6.30 Ранок. 9.05 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм "В'язень замку Іф". Фільм 1. 2 серія. 10.10 Дитячий музичний клуб "440 герц". 10.55 Т/О "Слово" представляє: книжковий двір. 12.00 ТСН. 12.10 В.А.Моцарт. Концерт для флейти і арфи з оркестром до мажор. 15.00 ТСН. 15.15 "Голуби, мої ви милі". Документальний телефільм. 15.35 "Трест, що лопнув". Художній телефільм. 1 серія. 16.40 Дитяча година. З уроком англійської мови. 17.40 Планета. 18.25 Блокнот. 18.30 ТСН. Міжнародний випуск. 18.45 Біржовий пілот. 18.55 Мультфільм. 19.05 Прямая розмова. 19.50 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм "В'язень замку Іф". Фільм 1. 2 серія. 21.00 Інформаційна програма. 21.40 Мультфільми для дорослих. 22.00 Футбол. Кубок УЄФА. 1/16 фіналу. У перервах — 22.50 Парламентський щоденник. 23.50 ТСН. 1.45 Музична скарбниця. Ф.Ліст. Соната сі мінор. 2.15 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм "В'язень замку Іф". Фільм 1. 2 серія.

ЦТ (2 програма)

УТ (2 програма)

8.00 Гімнастика. 8.15 Мультфільм. 8.35 Німецька мова. 1 рік навчання. 9.05 Німецька мова. 2 рік навчання. 9.35 "На озері Орон". Документальний телефільм. 9.55 Авторські програми А.Алоскіна. "Денис Давидов". 11.00 Невідома Росія. "Звернутися до витоків". Культура старообрядства. 11.35 Від за ВІД. "...ГКЧП до самих до околиць". 12.05 К-2 представляє. 12.50 "Цивільний позов". Художній телефільм. 2 серія. 13.55 Ш фольклорний фестиваль народів Поволжя. 14.25 Майстри мистецтв. Народний артист СРСР Ю.Яковлев. 17.00 Школа менеджерів. 17.30 Світ, в якому ми живемо. Документальні фільми режисера Д.Садирбаєва. 18.15 Київська панорама. 18.45 Телефільм. 18.55 Футбол. Кубок чемпіонів. "Динамо" /Київ/ — "Брондбю" /Данія/. У перерві — 19.45 Вісті. 20.50 Вечірня казка. 21.05 Крайні фільми документалістів Єкатеринбурга. 21.55 На сесії Верховної Ради РРФСР. 22.25 "Зачаровання російського романсу". 22.55 Реклама. 23.00 Вісті. 23.20 Програма Віла Донахю.

четвер

24 ЖОВТНЯ

УТ (1 програма)

7.30 Відеоблок "Ранкова мозаїка". 8.45 УТН. 9.00 Документальний телефільм "Постскриптум до першого декрету". 9.55 З піснею до вас. Концерт. 10.20 Говоримо українською. Квіти. 10.40 Кінопрограма. Тиждень культури Німеччини на Україні. Документальний телефільм. 11.40 УТН. 16.00 УТН. 16.10 Веселка. 16.40 На допомогу школі. Музика. Творчість Л.Ревуцького. 17.10 Тиждень культури Німеччини на Україні. Документальні телефільми. 18.00 На четвертій сесії Верховної Ради України. 19.00 УТН. 19.30 Студія "1 грудня". 20.45 На добраніч, діти! 21.00 На четвертій сесії Верховної Ради України. 23.30 УТН. 23.45 На четвертій сесії Верховної Ради України.

ЦТ (1 програма)

6.30 Ранок. 9.05 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм "В'язень замку Іф". Фільм 2. 10.40 Мультфільми. 11.10 Футбол. Кубок УЄФА. 1/16 фіналу. /Повтор від 23.10/. У перерві — 12.00 ТСН. 13.00 За зведеннями МВС. 14.15 Телеміст. 15.00 ТСН. 15.15 Третій вік. 16.30 "Трест, що лопнув". Художній телефільм. 2 серія. 17.35 Мультфільм. 17.45 ООІІ за краєц майбутнє. 18.25 Блокнот. 18.30 ТСН. Міжнародний випуск. 18.45 ...До 16 і старші. 19.25 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм "В'язень замку Іф". Фільм 2. 21.00 Інформаційна програма. 21.40 За зведеннями МВС. 21.55 "Сімейна хроніка давніх знайомих". Прем'єра документального телефільму "Артем". 1 і 2 серії. У перерві — 22.30 Парламентський щоденник. 23.45 ТСН. 0.00 Футбольний огляд. 0.30 Музичний прогноз. 1.00 Бесіди з єпископом В.Родзянком. 1.20 І.Гайдн. Меса ре мінор "Нельсон-меса" для солістів. Орк. і симфонічного оркестру. 2.10 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм "В'язень замку Іф".

УТ (2 програма)

ЦТ (2 програма)

8.00 Гімнастика. 8.15 "Питання чайника". Документальний телефільм. 8.35 Іспанська мова. 1 рік навчання. 9.05 Іспанська мова. 2 рік навчання. 9.35 Мультфільм. 10.00 "Года, доставшиеся мне...". Наум Коржавін. 11.00 "Козьма Мінін". Післямова до долі. Документальний фільм. 11.30 Єпископ Подільський Віктор. Д.Лихачов. С.Ямщиков у програмі "Ріг правди і Ямського Поля". 12.00 "На колінах у Сталіна". Документальний фільм. 12.30 Невідстама Росія. "Олена і Сергій". 13.00 "Сузір'я кохання". Художній телефільм. 1 серія. 14.05 "Скарб Богдавленської заплави". Документальний фільм. 14.35 "Лише шість струн". Фільм-концерт. 15.10 Ритмічна гімнастика. 17.00 Розминка для ерудитів. 17.30 Російська мова. 18.00 Контакт-форум. 18.30 Мама, тато і я. 19.00 Парламентський вісник Росії. 19.15 Київська панорама. 19.45 Співає Ю.Шкитун. 20.00 Вісті. 20.20 Вечірня казка. 20.35 Гандбол. Збірна України — збірна Німеччини. 21.55 "П'яте колесо". 22.55 Реклама. 23.00 Вісті. 23.20 "П'яте колесо". /Продовження/.

п'ятниця

25 ЖОВТНЯ

УТ (1 програма)

7.30 Відеоблок "Ранкова мозаїка". 8.45 УТН. 9.00 Телефільми. 9.30 Музичний телеярмарок. 10.30 Кінопрограма. Тиждень культури Німеччини на Україні. Документальний телефільм. 11.30 УТН. 16.00 УТН. 16.10 Сонячне коло. 16.40 На допомогу школі. Російська література. Лірика С.Есеніна. 17.10 Класична музика. 17.25 "Наш друг і помічник — газ". (Кіровоград). 17.40 "Дзеркало". (Кіровоград). 18.00 На четвертій сесії Верховної Ради України. 19.00 УТН. 19.30 На четвертій сесії Верховної Ради України. 20.45 На добраніч, діти! 21.00 На четвертій сесії Верховної Ради України. 21.40 Віче. 23.10 УТН. 23.25 На четвертій сесії Верховної Ради України.

ЦТ (1 програма)

6.30 Ранок. 9.05 Інновація. 9.20 ...До 16 і старші. 10.00 Дитяча година. З уроком англійської мови. 11.00 Мультфільм. 11.10 "Сімейна хроніка давніх знайомих". Документальний телефільм "Артем". 1 і 2 серії. У перерві — 12.00 ТСН. 15.00 ТСН. 15.10 Переможці. 16.10 "Трест, що лопнув". Художній телефільм. 3 серія. 17.15 Біржові новини. 17.45 Блокнот. 17.50 Мультфільм. 18.00 Партнер. 18.30 ТСН. Міжнародний випуск. 18.45 Людина і закон. 19.30 Від представляє: "Поле чудес". 21.00 Інформаційна програма. 21.40 Від представляє. У перервах — Парламентський щоденник. 1.25 "Поезія". Присвячується С.Есеніну. 2.25 Вас запрошує Карл Мойк /Австрія/.

УТ (2 програма)

ЦТ (2 програма)

8.00 Гімнастика. 8.20 М.Пейко. Квінтет-варіації. 8.35 Англійська мова. 1 рік навчання. 9.05 Англійська мова. Сімейний альбом США. 9.35 Мультфільм. 10.00 Авторські програми Ю.Нагібіна. "М.Ю. Лермонтов. Сторінки життя і творчості". 11.00 "П'яте колесо". /Повтор/. 13.00 "Сузір'я кохання". Художній телефільм. 2 серія. 14.10 Грає тріо ім. П.І.Чайковського. 14.30 К.Гоцці. Казки для театру. 17.00 "Розпорядись спадщиною розумно". Науково-популярний фільм. 17.30 Світ грошей Адама Сміта. 18.05 "Музей на Делегатський". Фарфор вербілок. 18.45 Підприємство і традиція. 19.00 ТПО "Республіка" показує. 19.55 Реклама. 20.00 Вісті. 20.20 Вечірня казка. 20.35 Київська панорама. 21.05 Чемпіонат СРСР з баскетболу. Жінки. "Динамо" /Київ/ — "Спартак" /Моск. обл./ 22.20 Наука в умовах незалежності. Інтерв'ю з академіком К.Ситником. 23.00 Вісті. 23.20 "Джазовий пароплав". Музична програма. 23.50 "Еротісмімо". Художній фільм /Франція/.

субота

26 ЖОВТНЯ

УТ (1 програма)

7.30 Ритмічна гімнастика. 7.50 Й.Брамс. "Реквієм". 9.15 Телефільм "Гіля відмітки 17 років". 9.35 УТН. 9.50 Показ фільмів-учасників першого Всеукраїнського кінофестивалю. 11.15 О.Бруштейн. "Трістан та Ізоolda". Вистава. 13.20 УТН. 13.35 Доброго вам здоров'я. Всесоюзна конференція геронтологів. 14.20 Все про кіно. 16.00. Цирк. цирк. цирк. 16.45 "Живе слово". Незалежність суверенної України. 17.15 Грає "Вівальді оркестр". (Кіровоград). 17.45 Заплановані зустрічі. Прямі лінії з народним депутатом України В'ячеславом Чорноволом. Телефони: 24-34-21. 22-84-18. (Кіровоград). 19.00 УТН. 19.30 Телетурнір "Сонячні кларнети". Самодіяльні художні колективи Рівненської області. 20.45 На добраніч, діти! 21.00 Документальний фільм "Малі гуляки". 21.20 Реклама. 21.30 Молодіжна студія. "Гарт". У перерві — 22.30 Вечірній вісник. 0.00 УТН. 0.15 Нічний телезал. Художній телефільм "Блакитна троянда". 1 серія.

ЦТ (1 програма)

6.30 Ритмічна гімнастика. 7.05 Мультфільм. 7.30 Концерт дружби. 8.00 Ритмічна гімнастика. 8.30 ТСН. 8.45 Здоров'я. 9.15 У світі тварин. 10.00 "Бурда моден" пропонує... 10.30 Ранкова розважальна програма. 11.00 Економічне агентство. 12.00 Світ захоплених. 12.15 "Спогад про пісню". 12.50 Екологічний огляд. 13.05 Мультфільм. 13.10 Фільми режисера А.Белінського. "Одруження Бальзамінова". 14.15 "Допоможи собі сам". 15.00 ТСН. 15.15 У світі казок і пригод. 16.45 "Люди і історія". Додаток до передачі "Образ". 17.45 "Чудовий град Москов". Документальний телефільм. Фільм 1. 18.30 Прем'єра мультфільму "Бджола Майя". 17 серія. 18.55 На честь артиста. 21.00 Інформаційна програма. 21.40 Прем'єра художнього телефільму "Друге життя Едді Хольма". 23.10 "Любов з першого погляду". День 1. 23.50 ТСН. 0.10 "Історія одного бенефісу". "Шоу Баррі Алібасова". 1.25 "Джерело". Художній телефільм. 1 і 2 серії.

УТ (2 програма)

ЦТ (2 програма)

8.00 Гімнастика. 8.15 Мультфільм. 8.35 Фестиваль "Пост-Монте-91". 10.35 "Здрастуйте". Історія сім'ї з Іркутська. 11.00 Відеоканал "Плюс одинадцять". 13.00 Крайні фільми документалістів Єкатеринбурга. 14.00 Своя дзвіниця. 14.20 "Добре забуте старе...". 15.05 Спаси й сохрани. "Заложники". 16.00 Кубок світу з футболу серед інвалідів. 16.25 ТПО "Республіка" показує. 17.20 Дім на Чистих Прудах. 19.00 Парламентський вісник Росії. 19.10 Програма В.Познера і Ф.Донахю. 20.00 Вісті. 20.20 Вечірня казка. 20.35 Київська панорама. 21.05 Чемпіонат СРСР з баскетболу. Жінки. "Динамо" /Київ/ — "Спартак" /Моск. обл./ 22.20 Наука в умовах незалежності. Інтерв'ю з академіком К.Ситником. 23.00 Вісті. 23.20 "Джазовий пароплав". Музична програма. 23.50 "Еротісмімо". Художній фільм /Франція/.

неділя

27 ЖОВТНЯ

УТ (1 програма)

7.30 Ритмічна гімнастика. 7.50 Народні таланти Грає О.Томишин. 8.20 "У неділю вранці". Інформаційно-музична програма. 9.20 УТН. 9.35 Одноактні балети Мюнхенського театру. 10.30 "Художня панорама". В майстерні студентів. 11.30 Художній фільм для дітей "Руда фея". 12.30 УТН. 12.45 Канал "Д". 14.15 Село і люди. 15.15 Ви нам писали. 16.00 Солдатські листи. 17.00 Чемпіонат СРСР з футболу "Шахтар" — "Динамо" /Київ/. В перерві та по закінченні — Телеспортarena. 19.00 УТН. 19.30 Земле моя. екологія і незалежність. 20.45 На добраніч, діти! 21.00 Українська біржа повідомляє. пропонує, рекомендує. 21.15 Реклама. 21.25 Прем'єра телефільму "Володимирська гірка". 21.40 Відеофільм-вистава "Чорна пантера та білий ведмідь". 23.00 Вечірній вісник. 23.30 Концерт артистів української естради. 0.00 УТН. 0.15 Нічний телезал. Художній телефільм "Блакитна троянда". 2 серія.

ЦТ (1 програма)

8.00 Ритмічна гімнастика. 8.30 ТСН. 8.45 Тираж "Спортлото". 9.00 Наш сад. 9.15 "Вранці раненько". 10.00 "На службі Вітчизні". 11.00 "Ранкова зоря". 12.00 Клуб мандрівників. 13.00 Сільська година. 14.00 Казки і притчі народів різних країн. 14.05 Мультфільм. 14.25 Нові імена. Молоді виконавці. 15.00 ТСН. 15.15 Нове покоління вибирає. Юніор-банк. 16.25 Міжнародна панорама. 17.10 "Уолт Дісней представляє...". 18.00 Футбол. Чемпіонат СРСР. "Спартак" /Москва/ — "Торпедо". 19.50 Прем'єра художнього телефільму "Кандидат". 21.00 Інформаційна програма. 21.40 Телеспортівний вечір. 23.10 ТСН. 23.20 "Любов з першого погляду". День 2. 23.55 Кумири: Саша Хлопков і група "Маленький принц". 0.25 ТПО "Астра" представляє: "І було у них весілля". 0.55 Чемпіонат США з баскетболу серед професіоналів НБА. Фінал.

УТ (2 програма)

ЦТ (2 програма)

8.00 На зарядку ставай. 8.20 Хвиляни поезії. 8.35 Мультфільми. 9.20 Сьогодні давайте думати. 9.50 "До нової землі". Документальний фільм. 10.30 Джентельмен-шоу. Випуск 3. 11.00 "Кравець 2". Документальний фільм. 12.30 Паралелі. "Прогулянки... з історією". 13.00 Мультфільм. 13.15 "У світі фольклору". 14.00 Святе і вічне. 14.20 "Книжковий бум". 14.35 Документальний екран Росії. 15.35 "Червоні весілля" Художній фільм. 17.10 Чемпіонат СРСР з хокею. "Сокіл" — "Трактор". 19.10 Музичний фільм "Цвіт папоротів". 20.00 Вісті. 20.20 Вечірня казка. 20.35 Телебійра інформую. 21.05 Чемпіонат СРСР з в'їдсерфінгу. 21.25 У пошуках жанру. П.Філатов. 22.55 Реклама. 23.00 Вісті. 23.20 К.2 представляє: медіа.

НА ДОЗВІЛЛІ

КРОСВОРД

ЗАКОДУЙТЕ СЕБЕ НА ЩАСТЯ

VIDEO

м. Кіровоград, вул. Полтавська, 71

НЕДІЛЯ, 20 ЖОВТНЯ

- 10.00 "Том і Джері 1990 рік". Мультфільми.
11.30 "Володарі всесвіту". Фантастика.
13.30 "Ніндзі-черепашки". Бойовик.
15.30 "Створіння в кошику". Жахи.
17.30 "Рибка на ім'я Ванда". Детектив.
19.30 "Куджо". Бойовик.
21.30 "Ця дивна річ любов". Комедія.

ПОНЕДІЛОК, 21 ЖОВТНЯ

- 10.00 Мультфільми.
11.30 "Тигр-карате Ш". Бойовик.
13.30 "Гонки в часі". Фантастика.
15.30 "Угору за течією ріки". Комедія.
17.30 "Войн і чаклун". Пригоди.
19.30 "Ніко 1". Бойовик.
21.30 "Людина з гр". Фантастика.

ВІВТОРОК, 22 ЖОВТНЯ

- 10.00 Мультфільми.
11.30 "Робофорс". Фантастика.
Після 13.30 — санітарна година.

СЕРЕДА, 23 ЖОВТНЯ

- 10.00 "Міккі Маус". Мультфільми.
11.30 "Прокурор-хитрун".
13.30 "Бос". Бойовик.
15.30 "Ніч комети". Фантастика.
17.30 "За бортом". Комедія.
19.30 "Відзначений смертю". /Ніко Ш/.
21.30 "Майже ангел". Комедія.

ЧЕТВЕР, 24 ЖОВТНЯ

- 10.00 "Про турботливих ведмедів". Мультфільми.
11.30 "Загін ніндзя". Бойовик.
13.30 "Останній зоряний воїн". Фантастика.
15.30 "Вмирати ніколи не рано". Бойовик.
17.30 "Свідок божевілля". Жахи.
19.30 "Чайна Браїен". Бойовик.
21.30 "Іх поміняли місцями". Комедія.

П'ЯТНИЦЯ, 25 ЖОВТНЯ

- 10.00 "Міккі Маус". Мультфільми.
11.30 "Дуель з міцними кулаками". Бойовик.
13.30 "Легенда". Казка.
15.30 "З днем народження, Гаррі". Комедія.
17.30 "Надін". Бойовик.
19.30 "Дні грому". Пригоди.
21.30 "Квінті в Австралії". Пригоди.

СУБОТА, 26 ЖОВТНЯ

- 10.00 "Попелюшка". Мультфільми.
11.30 "Кіготь-вбивця наносить удар". Бойовик.
13.30 "Пригоди мисливців за пригодами". Пригоди.
15.30 "Америка 3000". Фантастика.
17.30 "Руйнівник". Бойовик.
19.30 "Робот-поліцейський". 1 серія. Бойовик.
фантастика
21.30 "Найманий убивця". Бойовик.

НЕДІЛЯ, 27 ЖОВТНЯ

- 10.00 "Секрет інституту гігієни людини". Мультфільми.
11.30 "Око за око". Бойовик.
13.30 "Нянька-поліцейський". Бойовик.
15.30 "Шалені гроші". Комедія.
17.30 "Мако-чудовисько". Жахи.
19.30 "Робот-поліцейський". 2 серія. Бойовик.
фантастика
21.30 "Вузька межа". Детектив.

КІНОРЕПЕРТУАР

Кінотеатр "Комсомолец"

З 19 по 24 жовтня відбудеться показ фільмів "Совінтерфаста". О 10.20, 12.20, 14.20, 16.20 демонструватиметься фантастичний супер-бойовик "Бандит" /США/. О 18.20 і 21.30 годині перед демонструванням ексцентричної французької кінокомедії "Операція "Тушонка" відбудеться кіноконцертний виступ майстрів кіно України.

Кінотеатр "Ятрань"

З 21 по 27 жовтня у великому залі демонструється новий гостросюжетний фільм "Герої пекла" — кінематографіст США. Початок сеансів: 10.30, 12.30, 14.30, 16.30, 18.30, 20.30. В цей час у малому залі ви зустрінетесь з героями нової американської мелодрами "Політ ошатного гусака або Неможливий політ". Сеанси: 10.20, 12.20, 14.00, 18.20, 20.20. На прохання кіноглядачів знову на екрані дво-серійна мексиканська стрічка "Сенія", що демонструється о 15 годині 50 хвилин.

Кінотеатр імені Дзержинського

З 21 жовтня у червоному залі кінотеатру відбудеться перегляд нового американського фільму "Шелпи" Початок сеансів: 10.00, 12.20, 14.40, 17.00, 19.30.
Зелений зал. Ів Монтан і Катрін Денюв у франко-італійській мелодрам "Дикун". Початок сеансів: 10.20, 12.20, 14.20, 16.20, 18.20, 20.20.

тадель у середньовічних містах Середньої Азії /Бухара, Хіва/. 32. Представник групи кистеперих риб. 33. Низький чоловічий голос. 36. Сумнівна угода. 37. Нагородження льоду.

По вертикалі: 1. Суднова оснастка рухомого такелажу. 2. Харчовий продукт бджільництва. 3. Хижа риба. 4. Народні збори у стародавніх греків. 5. Метал. 6. Вічнозелене дерево. 7. Опера Росії. 8. Угорський композитор, автор чардашу, названого його іменем. 12. Природна область на півночі Скандинавії. 13. Футбольна команда вищої ліги. 16. Богиня квітів у римській міфології. 17. Півень. 18. Український молодіжний журнал. 25. Керівник общини віруючих в іудаїзмі. 26. Прихильник мистецтва. 27. Артерія кровеносної системи. 28. Рішучий момент наступу військ. 29. Балтійсько-Ладозький уступ. 30. Сума, яка видається в рахунок майбутніх платежів. 34. Складовий елемент. 35. Одиниця довжини.

Склала М.СЬОМІНА.

А БУЛО Ж ЛІТЕЧКО...

Фото М. ЛУК'ЯНЕНКА.

Триває передплата і на республіканський журнал "Ранок", котрий люб'язно запропонував нам цей знімок.

СЕРЦЕ

Валерій Борисович вирішив віддати своє серце людям.

А чому б і ні? Живем один раз. Біс із ним, із серцем, а про мене дізнається вся країна, весь світ. Можливо, мені поставлять пам'ятник чи принаймні погруддя натуральних розмірів — у Проносівці, де я народився.

Ретельно все обмірковуючи, Валерій Борисович викликав "швидку", розіслав на підлозі церату, прив'язав ноги до батареї опалення і почав операцію по виїманню серця.

Віддати серце людям не просто. Переконавшись, що через грудну клітку йому не пробратись, Валерій Борисович зіпнув зуби

і швидко розітнув свій живіт, запустивши досередини п'ятірню.

Ось воно, серце — гаряче, чесне, добре, чуйне! Засапавшись від навали високих почуттів, Валерій Борисович навіть не відчував болю. Він швидко відв'язав ноги і, не даючи однією рукою випасти бехам, з полум'яним серцем у високо піднесений другий, сходячи теплою, нудотною кров'ю, вирачував на балкон.

— Тримайте, люди! — в екстазі захрипів Валерій Борисович і кинув серце у гущу гуляючих проспектом. Раптом свідомість його затьмарилась — він почав вигукувати: — Усі на боротьбу зі СНІДом! Геть

Олександр ПЕРЛЮК

сальменелу! Музику, маестро, музику!..

Саме нагодилося "швидка". Валерія Борисовича покляли на носилки і повезли зашивати живіт...

З того часу Валерій Борисович став зовсім іншою людиною.

Позаблений головного у грудях, відтепер він міг біти спокійною совістю нагрудні жінці, відіпхнути немінного старця, плюнути в обличчя прохачу, каліці.

Крок його потвердішав, голос став певнішим, погляд — гордим.

Ще б пак — серце своє він віддав людям!

Засновники — Кіровоградський обком СМОУ і трудовий колектив редакції.
Наш р/р № 002700202 у дирекції Укрсоцбанку м. Кіровограда, МФО 323293.

НАША АДРЕСА:
316050, МПС,
м. Кіровоград,
вул. Луначарського, 36.

Обласна друкарня, м. Кіровоград, вул. Глібини, 2.

Газета виходить щосуботи.

Зам. №725

Індекс 61103. Тираж 16 500.

Редактор

М. ШВОРАК